

Jaarverslag 2025

Stichting Nederlands Literatuurmuseum
en Literatuurarchief

INHOUD

Jaarverslag 2025

Stichting Nederlands
Literatuurmuseum en
Literatuurarchief

pag. 5

Inleiding

pag. 6

Archief

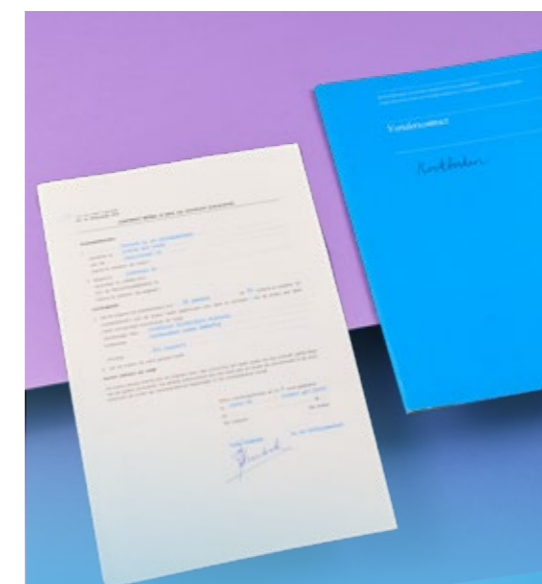
Aanwinsten	7
Behoud, beheer en digitalisering	9
Onderzoek en wetenschap	11
Bruiklenen	13
Publicaties	14

pag. 36

Organisatie

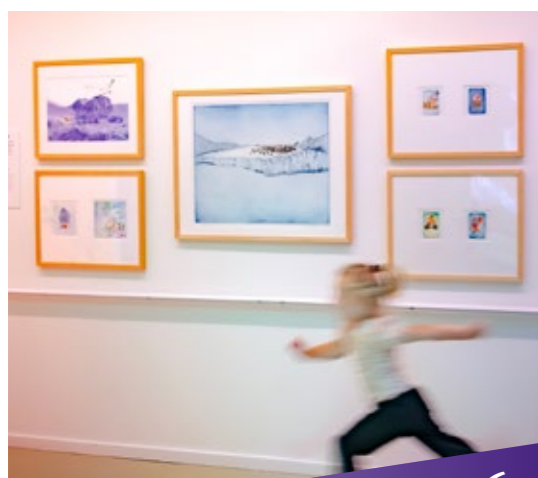
Raad van Toezicht	37
Personeel	38
Programmaorganisatie	39
Magazijn De Zon	
Professionalisering	39
Duurzaamheid en integriteit	39

pag. 40

Financiën

Ondernemerschap	41
Exploitatierkening	42

pag. 16

Museum

Tentoonstellingen	17
Online museum LiteratuurLab	21
Literatuureducatie en leesbevordering	24
Evenementen	26

pag. 30

Publieksbereik en partners

Doelgroepen	31
Marketing en communicatie	32
Samenwerkingspartners	34

pag. 43

Verhuizing

Een nieuw hoofdstuk: verhuizing naar Utrecht	44
--	----

Bijlagen pag. 46

Aanwinsten 2025	46
Schenkers en bruikleen-gevers 2025	50
Reflectie op de codes door Raad van Toezicht	52

Dit jaarverslag toont een jaar vol initiatieven en vernieuwing en laat een museum zien dat zelfbewust in ontwikkeling is; betrokken, bezielde en met vertrouwen in de toekomst

Cijfers 2025

21
tentoonstellingen

62
lezingen en
evenementen

133.216
bezoekers, waarvan
20.593
leerlingen

50 medewerkers
56 uitzendkrachten
37 freelancers
35 vrijwilligers
6 stagiairs

132 aanwinsten
circa **222** meters
aanwinsten van
111 schenkers en
bruikleengevers

60
publicaties op basis
van de collectie
6 eigen publicaties

752.154
websitebezoekers
77.555
socialmedia-volgers

930
berichten in printmedia en
online (die staan voor een
advertentiewaarde van
€ 5,9 miljoen)

Inleiding

Op zijn zestiende bezocht koning Willem-Alexander voor het eerst het museum: om op de studiezaal het knipselarchief in te zien. Welke knipsels dat waren, valt niet meer te achterhalen. Op 11 maart 2025 bezocht hij ons opnieuw, nu om de 90ste editie van de Boekenweek te openen, in aanwezigheid van vrijwel alle nog levende boekenweekauteurs. Zo heeft hij het museum in verschillende hoedanigheden leren kennen: als plaats voor onderzoek, en als ontmoetingsplaats voor levende literatuurgeschiedenis. En dat is wat we willen zijn, een plek waar we een veelheid aan perspectieven kunnen tonen om ruimte te bieden aan de meerstemmigheid in de samenleving.

Dat zijn we in Den Haag, en dat willen we vanaf 2028 ook in Utrecht zijn, in het nieuwe pand aan de Oudegracht, dat we als projectnaam 'Magazijn De Zon' hebben gegeven, een verwijzing naar de naam waaronder het pand in Utrecht bekendstaat. Het museum is door de aanstaande verhuizing volop in transitie op het gebied van organisatie, archief en museum. Er wordt een nieuw

museum ontwikkeld en de organisatie wordt hierop voorbereid. Tegelijkertijd draait het museum in Den Haag nog op volle toeren. We mochten ruim 133.000 fysieke bezoekers verwelkomen, en ruim 750.000 virtuele. We organiseerden prijsuitreikingen en andere evenementen, en brachten bijzondere tentoonstellingen. We voegden een Anansi-kamer toe aan de tentoonstelling voor de jongste bezoekers en openden *De Sprookjesreis*: via projecties worden bezoekers meegenomen langs sprookjes uit alle windstreken. Het museum mocht meerdere nieuwe medewerkers verwelkomen, die in een steeds professionelere omgeving en een financieel stabiele organisatie aan de slag konden. De onderzoekers die de studiezaal bezochten, publiceerden tientallen boeken en nog meer artikelen. Het museum waardeert iedereen binnen en buiten de organisatie die zich voor het museum inzet, en is dankbaar voor de benodigde financiële ondersteuning van het ministerie, schenkers en fondsen die onze activiteiten en onze plannen in Den Haag en in Utrecht mogelijk maken.

Valérie Drost, directeur-bestuurder

Foto: Eveline van Egdom

Archief

► Archivalia van Jan Cremer, waaronder het zelfportret dat hij in 1977 voor *De Revisor* maakte

▲ Correspondentie van Gerard den Brabander en Annette Arbeit

Het museum verzamelt en beheert het Nederlandse literair erfgoed vanaf 1750 tot nu en zijn archief bevat vele documenten en objecten van circa 7.000 schrijvers en illustratoren, bij elkaar ruim 7 strekkende kilometer. Dankzij de collectie kan het museum grote en kleine verhalen uit onze literatuurgeschiedenis vertellen, zodat steeds nieuwe generaties kennismaken met ons literaire verleden. Als centrale bewaarplaats van Nederlands literair erfgoed stelt het museum het archief open voor de wetenschap, media en collega-musea over de hele wereld.

Aanwinsten

'Ik lees niet, ik word gelezen,' is een bekende uitspraak van Jan Cremer. Dat dit niet helemaal op waarheid berust, blijkt uit de literaire nalatenschap van de in 2024 overleden schrijver die het museum in 2025 verwierf. Die bevat naast dagboeken, handschriften, brieven, opzetjes en foto's ook veel boeken waarvan de kantlijnen tot aan de rand zijn volgeschreven met vaak kritische aantekeningen. Het Cremer-

archief is een van de vele mooie, grappige, vreemde, ontroerende, bijzondere of juist heel alledaagse aanwinsten die het museum in 2025 verwierf: in totaal 132, bij elkaar goed voor 222 strekkende meter. Naast de literaire nalatenschap van Cremer kon het museum ook archieven van onder meer Belcampo, Bart Chabot, Chr. J. van Geel, Yvonne Kroonenberg, Tessa de Loo en Charlotte Mutsaers aan de collectie toevoegen. Een bijzondere aanwinst zijn ook de brieven die Remco Campert dagelijks aan zijn echtgenote Deborah schreef vanaf de jaren zestig tot en met 2013.

Brieven uit de collectie zijn vaak bronnen voor de artikelen op LiteratuurLab.nl, maar soms gaat het andersom. Curator Yentl van Stokkum schreef over het tragische liefdesverhaal van Gerard den Brabander en Annette Arbeit. Naar aanleiding hiervan werd ze benaderd door de kleindochter van een kelner van café Eijlders. Haar opa ontving, wanneer Den Brabander moeite had met het betalen van de drankrekening, handgeschreven verhalen en gedichten van hem. Dankzij de bemiddeling van Van Stokkum zijn de manuscripten inmiddels toegevoegd aan de collectie van het museum.

'Onlangs is het werk van Tjarko [van der Pol] opgenomen in het Literatuurmuseum. "Dat is niet alleen een erkenning, ook een bescherming van mijn illustraties. Thuis heb ik nog wel eens dat ik een zilvervisje tegenkom. Ik ben niet bang dat die mijn tekeningen opeten, maar als je er één plet op je werk is dat natuurlijk een ramp voor dat beestje."

“ Noordhollands Dagblad, 2 oktober 2025

▲ Illustraties door Charlotte Detamons voor de heruitgave van *Sinterklaas*
▲ USB-sticks van Anton Valens
▶ *El Pintors toverboek van 1001 nacht* uit het archief van Hanny Tulp

Het museum heeft zich de laatste drie decennia ontwikkeld tot dé bewaarplaats van kinderboekenillustraties en zet zich actief in deze te acquireren. Ook in 2025 was het daarin succesvol, het verwierf onder meer werk van Charlotte Dematons, Tjarko van der Pol en Jeska Verstegen. Ook oudere illustraties vonden hun weg naar het museum, waaronder die van Nelly Bodenheim en El Pintor. De omvangrijke illustratieve nalatenschap van Noni Lichtveld, vooral bekend door haar vermakelijke en leerzame bewerkingen van de mythische verhalen over de spin Anansi, is net als haar oeuvre kleurrijk en vol passie.

Het grootste deel van de aanwinsten bestaat uit papier, maar steeds vaker verwerft het museum digitaal erfgoed. Misschien is het literaire archief van Jeroen Mettes wel het eerste dat in louter digitale vorm tot

stand kwam. Mettes trok met zijn weblog *Poëzienotities* in brede literaire kring de aandacht en dat maakt zijn twee – nog werkende – laptops die het museum verwierf net zo relevant als de kroontjespen van een Tachtiger. Ook een plastic tas vol USB-sticks van Anton Valens vond zijn weg naar het museum; dragers van notities. Geheel in zijn stijl heeft hij die wel met oog voor details en het absurde uitgezocht op hun vorm: van lipstick en watermeloen tot palmboom en slipper.

Niet alle hedendaagse auteurs werken puur digitaal, blijkt uit het manuscript van *Geld verdienen* (2025) van Hanna Bervoets dat het museum verwierf. De eerste versie schrijft ze met pen en in die versie staan vele aanpassingen en aantekeningen in weer andere kleuren pen en potlood.

▲ Ingrid Jonker
▲ M. Vasalis, circa 1948

▲ Illustraties door Jeska Verstegen voor *Bear is nooit alleen*
▲ Illustraties door Noni Lichtveld voor haar bewerkingen van de Anansitori

Om het publiek een inkijkje te geven in wat het jaarlijks aan aanwinsten krijgt, presenteerde het museum eind 2025 voor de tweede keer op zijn online museum LiteratuurLab en zijn sociale mediakanalen de Aanwinsten Adventskalender.

Een compleet overzicht van alle aanwinsten is opgenomen in Bijlage I.

Behoud, beheer en digitalisering

Het museum bewaart en koestert zijn archief, zodat steeds nieuwe generaties kennis kunnen nemen van ons literaire verleden. Om zijn kerntaken te waarborgen en zoveel

mogelijk (internationale) onderzoekers van dienst te kunnen zijn, is digitalisering van de collectie noodzakelijk. Daar wordt onophoudelijk aan gewerkt, zo werd in 2025 het Metamorfoze-project *Het literaire veld 1880-1950* afgerond, dat 150.000 scans van documenten van en over het literaire bedrijf van onder meer uitgeverijen, literaire tijdschriften en schrijvers als Willem Frederik Hermans, Paul Rodenko en M. Vasalis bevat. Ook rondde het museum de digitalisering af van de literaire nalatenschap van Ingrid Jonker, zodat men van over de hele wereld eenvoudiger onderzoek kan doen naar de internationaal vermaarde Zuid-Afrikaanse dichter. Na voltooiing van dit project werd een passende archiefinstelling in Zuid-Afrika gevonden om Jonkers nalatenschap in haar thuisland onder te brengen.

Archief

▼ In het museumdepot. Foto: Michiel Spijkers

'In columns liet Carmiggelt zich vaak eerder onderkoeld over het communisme uit, maar uit egodocumenten blijkt hoe diep zijn afkeer zat. Zo fulmineert hij in een brief die we in het Literatuurmuseum vinden tegen collega-schrijver Nico Donkersloot, een aanhanger van de "Derde Weg"-beweging tussen communisme en kapitalisme, over die "louche" Derde-Weg-ideologie.'

“ De Groene Amsterdammer, 18 september 2025

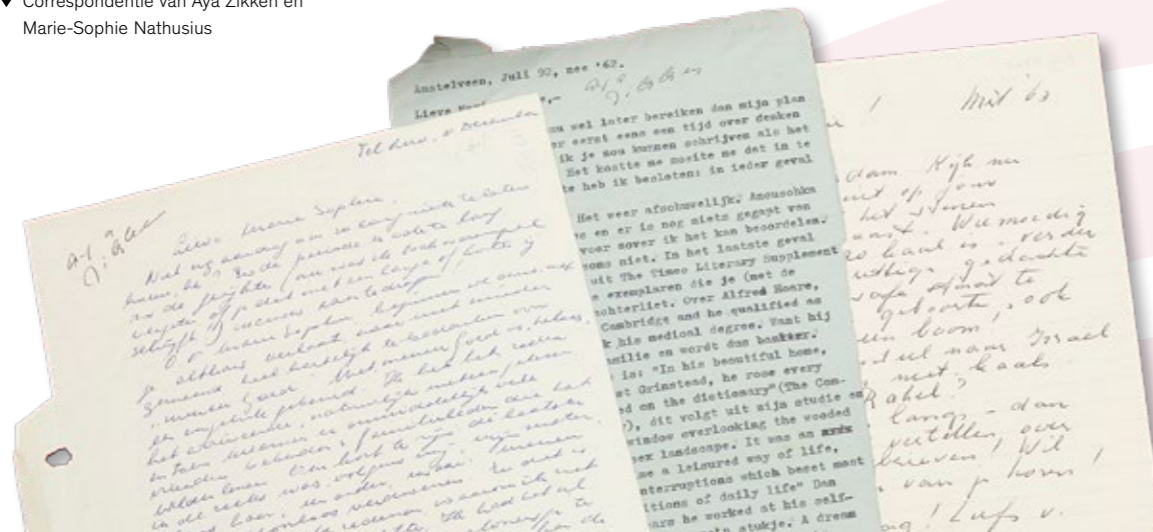
Het museum verwerft steeds vaker digitaal erfgoed en realiseert daarom een infrastructuur die het mogelijk maakt *digital-born* archieven (waaronder mailboxen, Word-documenten en digitale illustraties) te behouden en beheren. Daarmee experimenteerde het in 2025. Bovendien neemt het museum deel aan het breed opgezette onderzoek *Re/Presenting Europe* naar de mogelijkheid moderne literatuuruitingen zoals *spoken word* te archiveren. Deze digitale activiteiten zullen uitmonden in een aangescherpte rol

voor het museum, die van digitaal knooppunt van Nederlandstalig literair erfgoed. Door middel van *linked open data* worden meerdere erfgoedinstellingen gekoppeld. Dit krijgt uiteindelijk gestalte in een online literatuurarchief, dat zal functioneren als een startpagina waar iedereen kan zien waar literair-historische informatie te vinden is. In 2025 is er gewerkt aan de techniek achter de portalen van dit online literatuurarchief en is er samenwerking gezocht met verschillende partijen, waaronder het Allard Pierson, de Universiteitsbibliotheek Leiden en het Letterenhuis Antwerpen.

Om de aanstaande verhuizing naar Utrecht soepel te laten verlopen, is adequate standplaatsregistratie essentieel. De collectie wordt voorzien van barcodes, wat ook van belang is voor het toekomstige depot. In het verslagjaar is dankzij personele versterking tevens begonnen aan het wegwerken van de achterstanden in de registratie.

Een verhuizing is ook een goed moment kritisch naar de collectie te kijken en na te gaan of er sluipenderwijs geen zaken bewaard zijn gebleven die eigenlijk niet tot het verzamelgebied van het museum behoren en daarom beter elders onderdak kunnen vinden. Zo kon het museum het Allard Pierson verblijden met diverse catalogi en het Nationaal Blindenmuseum met de braillebibliotheek van de blinde dichter Jan Wit. Uiteraard hanteert het museum hierbij de Leidraad Afstoting Museale Objecten (LAMO).

▼ Correspondentie van Aya Zikken en Marie-Sophie Nathusius

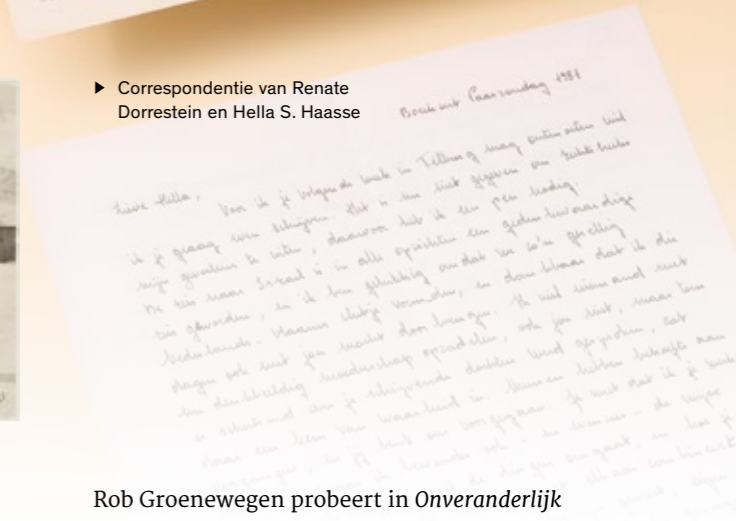
▼ Monika van Paemel, Renate Dorrestein en Hella S. Haasse, 1987

▼ M. Nijhoff en A.H. Nijhoff, 1933

► Correspondentie van Renate Dorrestein en Hella S. Haasse

Onderzoek en wetenschap

Een jaar na de dood van Joost Zwagerman kreeg Maria Vlaar het verzoek diens biografie te schrijven. Ze aarzelde, maar: 'Na een dag te hebben doorgebracht in Joosts archief, 42 dozen in het Literatuurmuseum in Den Haag, werd ik enthousiast. Uit die dozen spatte talent en levenswil,' vertelde ze *de Volkskrant*. 'Voor mij als biograaf zijn die dozen goud waard.' Negen jaar werkte ze aan het in 2025 verschenen *Zwaag*. Ook voor andere biografen is de museumcollectie essentieel, zoals voor Iris Pronk die schreef over Renate Dorrestein en Anton de Goede die werkte aan de levensbeschrijving van Heere Heeresma.

Rob Groenewegen probeert in *Onveranderlijk zichzelf* met behulp van veel onbekend feitenmateriaal antwoord te geven op de vraag wie de persoon Arthur van Schendel was. Verder faciliteerde het museum in het verslagjaar onder meer onderzoek naar Margaretha Ferguson, Rutger Kopland, Tjalie Robinson, Menno Wigman en Aya Zikken.

Veel recente aanwinsten konden rekenen op directe belangstelling: het verworven archief van Jan Cremer is eerst nog het domein van biograaf Annet Mooij. Ook de Nijhoff-collectie, met onder meer de verloren gewaande correspondentie van M. Nijhoff en A.H. Nijhoff, werd direct bestudeerd, onder anderen door Aad Meinderts en Florette Dijkstra die samen een publicatie voorbereiden. De verwerving van

▼ Bart Chabot tijdens de opname van *Levensdrift*

het archief van Bart Chabot werd verwerkt in de documentaire *Levensdrift* die in 2025 over de Haagse schrijver werd gemaakt. Het zijn dan ook niet alleen literatuuronderzoekers die de collectie van het museum weten te vinden. Ook voor journalisten en makers van documentaires, films en podcasts is de collectie een belangrijke bron. Zo klopte het tv-programma *Van onschatbare waarde* aan met het verzoek een zelfportret van Jan Cremer te laten zien en toonde tv-programma *Kruispunt* archivalia van Godfried Bomans naar aanleiding van het verschijnen van diens langverwachte biografie door Gé Vaartjes. Tevens werd het museum benaderd door een kunstenaar met het verzoek de typemachine van Lennaert Nijgh te mogen gebruiken: 'Uiteraard is dit tegenwoordig allemaal digitaal te verkrijgen, maar wil juist voor dit kunstproject op de echte typemachine van Dhr. L. Nijgh dit gedicht overtypen'. Het museum kon gelukkig dit verzoek inwilligen.

Zelf verricht het museum ook onderzoek. Toen er brieven met antisemitische uitingen van een jonge Lucebert opdoken, leidde dat tot ophef, ook in Bergen, waar de dichter lang woonde en werkte. Moest het werk van

Lucebert in de gemeentelijke collectie worden herzien? Kon de basisschool zijn naam blijven dragen? Het college vroeg het museum te onderzoeken in hoeverre de desbetreffende brieven een representatief beeld geven van het kunstenaarschap van Lucebert in brede zin. Mei 2025 werd het onderzoek afgerond, waarin de conclusie werd getrokken dat de inhoud van zijn oorlogsbrieven niet representatief is voor zijn kunstenaarschap, dat pas na de oorlog ontstond. Wat niet wegneemt dat de inhoud van die brieven schokkend blijft.

Conservatoren zochten tevens in de eigen collectie naar sporen van 80 jaar Indonesië, en diepten verhalen op die meerdere perspectieven op de onafhankelijkheidsstrijd en de nasleep ervan tonen. 'We wisten dat we materiaal hadden over Indische literatuur, maar toen we het archief indoken, ontdekten we veel meer dan verwacht. Brieven, boeken, ongepubliceerde vertalingen – en vooral: stemmen die zelden eerder gehoord zijn,' vertelde conservator Loranne Davelaar aan *Den Haag Centraal*. Het onderzoek resulteerde in een fysieke expositie, een online artikelenreeks op LiteratuurLab en het boekproject *Archipel in inkt*, door studenten van de master redacteur/editor aan de Universiteit van Amsterdam, in samenwerking met het museum.

Het museum vindt het belangrijk de jonge generatie onderzoekers de mogelijkheden van het instituut te laten ontdekken en biedt naast onderzoeksstageplekken rondleidingen met workshops voor studenten van letteren- en cultuurstudies om de waarde van het instituut inzichtelijk te maken.

▼ Oorlogsdagboeken van Godfried Bomans

▼ Typemachine van Marga Minco

▲ Archivalia van Anil Ramdas

Bruiklenen

Verschillende Nederlandse en buitenlandse musea maakte in 2025 tentoonstellingen met bruiklenen van het museum. Zo maakte het Stedelijk Museum Breda de persoonlijke tentoonstelling *Thuisreis* met materiaal uit de onlangs verworven nalatenschap van Marga Minco, en putte Museum West voor de expositie *In wat voor land leef ik eigenlijk?* uit de nalatenschap van Anil Ramdas. In het kader van de jaarlijkse Queer Geschiedenismaand stelde het museum Edgar Cairo-materiaal beschikbaar voor een expositie van IHLIA en een portret van Til Brugman werd in bruikleen gegeven voor *Queer Modernism. 1900-1950* in Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen (K20) in Düsseldorf.

'Kijk, dit rubberen beertje. Een afgekeurd prototype van Bommel. Ik moest bijna aan het zuurstof in de kelders van het Literatuurmuseum in Den Haag. Ik wist niet wat ik zag. Allemaal zeldzame, unieke stukken die de kritische toets van Toonder niet hebben doorstaan. Ze belandden in een grote koffer en die is teruggevonden in het Literatuurmuseum.'

“ Bastiaan Koijck in *Dagblad van het Noorden*, 3 juni 2025

De belangstelling voor het werk van Thé Tjong-Khing is en blijft groot. Zo organiseerde het Anton Pieck Museum in Hattem de tentoonstelling *Tijdloze sprookjesprenten van Thé Tjong-Khing*, die zijn gedetailleerde, fantasierijke illustraties van sprookjes en kinderboeken toont. De Stichting Vrienden van het Harry Mulisch Huis heeft de Mulisch-collectie in bruikleen voor onbepaalde tijd. De collectie bevindt zich nog in het voormalige woonhuis van de schrijver, waar het af en toe bezichtigd kan worden. Onderdelen van de collectie worden regelmatig bij bevriende instellingen ondergebracht ten behoeve van onderzoek.

▲ Edgar Cairo, 1976. Foto: Jan Stegeman

▲ Zelfportretten voor *De Revisor*, 2025

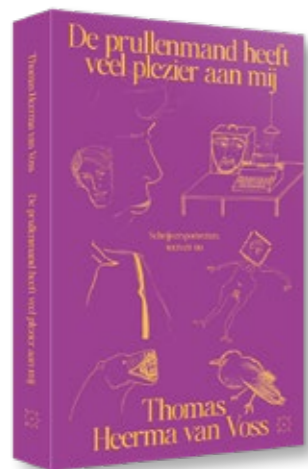
▼ In het museumdepot, met v.l.n.r.: Yentl van Stokkum, Thom Wijenberg, Bertram Mourits en Sophia Blyden

Publicaties

De interviewreeks met schrijvers die Thomas Heerma van Voss maakte voor het online museum LiteratuurLab, naar aanleiding van het tekenen van zelfportretten voor literair tijdschrift *De Revisor* in 1977, resulteerde in een samenwerking tussen het museum en de huidige *De Revisor: Het Zelfportret*. Opnieuw werden tientallen schrijvers gevraagd zichzelf te tekenen, waarna die nieuwe zelfportretten werden toegevoegd aan de museumcollectie. Onder anderen Simone Atangana Bekono, Adriaan van Dis, Bregje Hofstede, Pim Lammers, Alfred Schaffer en Ludwig Volbeda tekenden en beschreven zichzelf. Heerma van Voss' interviews verschenen bovendien in boekvorm bij uitgeverij Das Mag onder de titel *De prullenmand heeft veel plezier aan mij*.

Ter gelegenheid van het afscheid van conservator Daan Cartens publiceerde het museum zijn verzamelde gedichten in *Slagveld tijd. Gedichten 1988-2025* en hoofd Collecties Bertram Mourits publiceerde over de omslagen van Gard Sivik: *de buitenkant van gard sivik*, over de vormgeving van dit literaire tijdschrift.

'Weinig boeken waaraan ik onverwachts zo verslingerd raakte als *De prullenmand heeft veel plezier aan mij*: ik heb alles achter elkaar doorgelezen, het hele boek in één ruk uit, opgevreten. En: weinig boeken waar ik zo van genoot, maar waaraan ik ook zoveel dubbele gevoelens overhield.'

“ Thomas de Veen in *NRC Handelsblad*, 4 september 2025

► Illustraties door Iris Deppe voor *Goede Papieren*

In het verslagjaar verscheen ook weer een jaargang van *Zacht Lawijd*. Het literair-historische tijdschrift, dat dankzij de samenwerking tussen het museum en het Letterenhuis Antwerpen kan verschijnen, besteedt aandacht aan de negentiende- en twintigste-eeuwse literatuur in Vlaanderen en Nederland. In 2025 verschenen onder meer de artikelen 'Zur Erinnerung. Over de Duitse opdrachtsexemplaren in de bibliotheek van Felix Timmermans' door Malou de Bont, 'Een theatercentrum waar iedereen kan komen. Surinaams toneelgenootschap Thalia en een West-Indische leefwereld' door Cynthia Zwijnenburg, 'Marten Toonder als regisseur en scenarist van zijn eigen verhaal' door Klaas Dribergen en 'Zwarte schrijvers en hun publiek: hoop, wanhoop, bronnen en interpretatie' door Karin Amatmoekrim.

Als altijd werd het jaar afgesloten met een editie van het relatiemagazine *Goede Papieren*. Hierin was aandacht voor mooie artikelen van LiteratuurLab, zoals het lange interview waarvoor Thomas Heerma van Voss Cees Nooteboom op Menorca bezocht, illustraties door de jaren heen van Annet Schaap, het *Groot Indonesisch Kookboek* van Beb Vuyk, een door Willem Kloos opgeraapte en bewaarde zwerfkei, en een persoonlijk artikel van Joost Oomen over Vijftigers-tijdschrift *Braak*.

▼ Kostuumtekeningen voor toneelgenootschap Thalia

Museum

▲ In *Marije Tolman – In beeld*.
Foto: Eveline van Egdom

▼ Boekenweek-reclamewagen, 1947

▼ Tijdens de opening van de 90ste Boekenweek. V.l.n.r.: Eveline Aendeker, Paulien Cornelisse, Sholeh Rezazadeh, koning Willem-Alexander, Gerwin van der Werf en Valérie Drost. Foto: Bas van Hattum

▲ Valérie Drost tijdens de opening van de 90ste Boekenweek.
Foto: Bas van Hattum

▲ Boekenweek-markt met o.a. Albert Kuyle, Albert Helman en Antoon Coolen, 1930

Het museum is naast een literair archief ook een bruisend familiemuseum. Met zijn tot de verbeelding sprekende tentoonstellingen en inspirerende publieksactiviteiten draagt het museum bij aan een vitale leescultuur in Nederland en zet het aan tot reflectie en debat.

Tentoonstellingen

Hoog bezoek: in aanwezigheid van koning Willem-Alexander werd in het museum de 90ste editie van de Boekenweek groots gevierd. Het museum bracht ter gelegenheid van deze mijlpaal de tentoonstelling *90 x Boekenweek: Literatuur op de rode loper* over de rijke geschiedenis van dit hoogtepunt in het literaire jaar. Te zien waren onder meer de drukproeven van het allereerste *Geschenk*, manuscripten van Boekenweekgeschenken van Hanna Bervoets, Hella S. Haasse en Joost Zwagerman, en de (aan)tekeningen van geschenkauteur 2025, Gerwin van der Werf. Ook de veren boa van Marga Minco en de pumps van Nelleke Noordervliet waarmee ze op de rode loper van het Boekenbal verschenen, werden tentoongesteld.

▲ Boekenbalpumps van Nelleke Noordervliet

▲ Boekenbaljurk en -boa van Marga Minco

'Penselen schitteren in het museum – In het Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum zijn originele illustraties van de winnaars van het Gouden Pensel en de Zilveren Penselen te zien. Het gaat om een selectie die hart en hoofd weet te raken.'

“ Nieuwsblad Den Haag, 22 oktober 2025

▲ Illustratie door Djenné Fila voor *De Wonderverteller* van Lida Dijkstra

▲ Illustratie door Jan Hamstra voor *Het grote kippenboek* van Evelien De Vlieger

▲ Illustratie door Jeska Verstegen voor *Donsdag* van Kristien Dieltiens

▲ Illustratie door Amanda Chanfreau voor *Het hart van een giraf is ongelooflijk groot* van Sofia Chanfreau

▲ Natascha Stenvert in *Penselen 2025 – In beeld*

Achter de schermen werd niet alleen hard gewerkt aan het tentoonstellingsportfolio van het nieuwe museum, maar ook aan de *Storytelling Studio*, een werkplaats waar kinderen sinds februari 2026 de kunst van verhalen vertellen kunnen leren.

▲ Instagram-story van een Venster Academy-student

▼ Illustratie door Natascha Stenvert voor *Een ongelooflijk grote, ongelooflijk gevaarlijke leguaan* van Pim Lammers

Online museum LiteratuurLab

Voor literatuurlijfhebbers met belangstelling voor grote en kleine verhalen uit de literatuurgeschiedenis is er LiteratuurLab. Een online museum dat jaarlijks groeit en steevast kan rekenen op een grote schare bezoekers. In het verslagjaar werd de digitale dependance 389.935 keer bezocht.

In zijn 80ste levensjaar kreeg Maarten 't Hart de P.C. Hooft-prijs uitgereikt. Op zijn verzoek in besloten kring, bij hem thuis. Om zijn werk en leven te vieren, lanceerde LiteratuurLab *80 x Maarten 't Hart*. Deze online expositie vangt de vele facetten van 't Harts persoonlijkheid en oeuvre in tachtig onderwerpen die zijn veelzijdigheid laten zien: van bijbelbetwister tot rattenexpert, van crossdresser tot klassiekkenner, van veellezers tot quinoaliefhebber. De bekende én minder bekende kanten van Maarten 't Hart kunnen scrollend, swipend en klikkend (her)ontdekt worden.

▲ Archivalia van Boudewijn Büch m.b.t. schoolkrant *de Vonk*

Naast de online expositie werd het LiteratuurLab in 2025 uitgebreid met 45 artikelen over uiteenlopende onderwerpen. Zoals de geschiedenis van de Bijenkorf Schrijversmarkten, lezersbrieven aan Hanna Kraan, schoolkranten van Boudewijn Büch, en de in de museumcollectie aanwezige Boekenbal-outfits van schrijvers. Marjolein Visser bekeek originele illustraties van Annet Schaap in het archief en bezocht de schrijver en illustrator in haar atelier. Het leverde een bijzonder en openhartig interview op, dat een van de meest gelezen artikelen van 2025 werd. Ook haar interview met Thé Tjong-Khing en de schrijversgesprekken van Thomas Heerma van Voss werden goed ontvangen. Voor Heerma van Voss was de

▲ Maarten 't Hart in het Zoologisch Laboratorium in Leiden, circa 1971-1975. Foto: Hanneke van den Muyzenberg

Museum

▲ Illustratie door Annemarie van Haeringen voor *De boze heks* van Hanna Kraan

▲ Illustratie door Thé Tjong-Khing voor *Het tweede dikke boek van Vos en Haas* van Sylvia Vanden Heede

zelfportrettenreeks uit 1977 voor *De Revisor* aanleiding met tal van de zelfportretteurs terug te kijken op schrijverscarrières die inmiddels een halve eeuw verder zijn. De reeks startte in 2022 met Rudolf Geel, en werd in 2025 voltooid met het laatste interview met Cees Nooteboom.

Waar mogelijk haakt LiteratuurLab aan bij de actualiteit. Zo wijdde het naar aanleiding van de uitreiking van de Max Velthuis-prijs aan Annemarie van Haeringen een artikel aan de laureaat en curatoren als Alfred Birney, Ellen Deckwitz, Mohammed Benzakour, Philip Huff en Renée van Marissing brachten verdiepende artikelen naar aanleiding van 80 jaar Indonesische onafhankelijkheid.

► Zelfportretten voor *De Revisor*, van resp. Jan Kal, Cees Nooteboom en Jan Siebelink, 1977

Hoewel het LiteratuurLab niet primair voor het onderwijs is bedoeld, blijkt het er soms wel voor te worden gebruikt. Zo kreeg het museum een verzoek voor opname van een fragment uit de online expositie *Wel verdient, niet ontvangen: Vrouwen en de P.C. Hooft-prijs* in het lesboek *Kern Nederlands*. Een tekst over Til Brugman wordt gebruikt voor een taaltoets Nederlands voor het voortgezet onderwijs.

▲ Bebo Vuyk en Fernand de Willigen, 1979

'Op de website van het Literatuurmuseum kom ik een artikel tegen over Bebo Vuyk. *Het Groot Indonesisch Kookboek* waarmee zij in Nederland wereldberoemd geworden is, staat ook in mijn kast. [...] Aan het eind van het stuk biecht de auteur alleen wel op dat ze nog niet heeft gekookt uit het boek van Bebo. Laat ik daar in de Volkskeuken dan alvast een voorschot op nemen. Vanavond maak ik 'gebakken vis met sambal' - een instaprecept van Bebo Vuyk.'

“ Sake Slootweg in *de Volkskrant*, 1 oktober 2025

Van de in 2025 online verschenen artikelen werden deze het meest gelezen:

Cees Nooteboom: 'Het gaat al zo lang over het einde. Op een dag is het je beurt, en die dag komt nu erg dichtbij'

door Thomas Heerma van Voss, **75.113** weergaven

Jan Kal: 'De laatste jaren heb ik eigenlijk alleen maar geslapen. Maar ik kom bijna terug'

door Thomas Heerma van Voss, **40.995** weergaven

Annet Schaap: 'Misschien is dat schrijven wel een heel lang antwoord op vragen die nooit zijn gesteld. Eindelijk mogen vertellen'

door Marjolein Visser, **39.203** weergaven

Thé Tjong-Khing (91) werkt nog elke dag: 'Nu ik ouder ben, twijfel ik meer en doe ik veel langer over een tekening'

door Marjolein Visser, **34.407** weergaven

Het zelfportret van Jan Siebelink: 'Ik maakte een serieuzere tekening, ik was ook best een serieuze jongeman'

door Thomas Heerma van Voss, **33.427** weergaven

Meest relevant -

Topfan
Lucie Blomsma
Wat zijn het heerlijke gesprekken van Thomas Heerma van Voss aan de hand van de destijds gemaakte zelfportretten. 'Ik, om maar iemand te noemen' geniet hiervan. 😊

1 w. Vind ik leuk Antwoorden 2

De online Schrijversgalerij werd 55.409 keer bezocht. De meest bekeken portretten zijn:

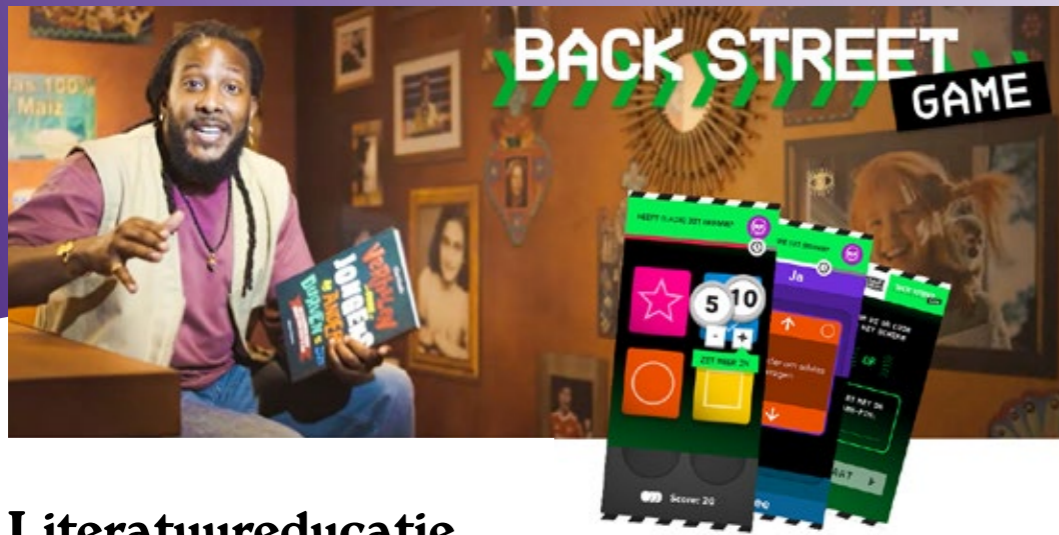
Portret Anna Enquist door Liesbeth van Keulen: 13.329 weergaven

Portret Ina Boudier-Bakker door Isaac Israëls: 8.093 weergaven

Portret Kees en Barbara van Kooten door Frans Erkelens: 7.998 weergaven

Literatuureducatie & leesbevordering

Het museum staat midden in de samenleving en heeft veel aandacht voor zijn taak als leesbevorderaar. Van het stimuleren van de beginnende geletterdheid tot het bevorderen van de leesmotivatie onder jongeren, een doelgroep waar ontleding een groot probleem is. Om 14- tot 20-jarigen de kracht van literatuur te laten ervaren en ze te helpen het juiste boek te vinden, opende het museum in 2022 *Back Street*. Deze jongerenexpositie en het bijbehorende educatieve programma werd na een uitgebreide evaluatie in 2024 en 2025 geoptimaliseerd. Daarbij lanceerde het museum in het verslagjaar de *Back Street Boekenvinder*. Nadrukkelijk niet alleen een educatief instrument voor scholen, maar ook bedoeld als opzichzelfstaand aanbevelingssysteem dat jongeren op een laagdrempelige en aansprekende manier helpt bij het vinden van boeken die aansluiten bij hun interesses, leesniveau en belevingswereld. Ook realiseerde het museum de *Back Street Game*, een online spel dat op locaties als bibliotheken, scholen,

'Met mijn studenten een bezoek gebracht aan het museum. Twee workshops gedaan; *Spoken Words* en *Streetwise*. Niet de makkelijkste doelgroep, maar iedereen deed mee.'

“ Google review - Frank, docent

beurzen en/of festivals ingezet kan worden. De tentoonstelling vormt samen met de *Back Street Game* en de *Back Street Boekenvinder* één samenhangend programma voor leesmotivatie en boekontdekking: vóór, tijdens en na het museumbezoek, én los daarvan. Zo vergroot het museum structureel de kans dat jongeren niet alleen kennismaken met boeken, maar ook daadwerkelijk gaan of blijven lezen.

Vanuit de ambitie passend aanbod te hebben voor alle niveaus van het voortgezet onderwijs ontwikkelde het museum in 2025 een nieuwe les voor bovenbouw havo/vwo: 'Woorden als wapen', waarbij de leerlingen zelf, en geïnspireerd door 'De achttien doden' van Jan Campert, een verzetsgedicht schrijven.

▲ Jan Campert

◀ Lancering van de *Back Street Game* tijdens de Dag van de Jonge Jury

Het museum bracht het belang van (voor) lezen en creatief taalonderwijs onder de aandacht in onder meer museumlessen, rondleidingen en lezingen voor (toekomstige) leerkrachten en pedagogisch medewerkers. In het verslagjaar bezochten meer dan 20.593 leerlingen het museum: dat is niet alleen meer dan in 2024 (toen 19.148 leerlingen) en meer dan begroot, maar ook het hoogste aantal ooit. Het museum investeerde dan ook in het onder de aandacht brengen van zijn educatief aanbod. Tijdens inspiratiesessies van 'Heel Den Haag Leest' ging het museum in workshops in op de vraag hoe je educatieve games kunt gebruiken om jongvolwassenen en kinderen te betrekken bij literatuur.

Ook met het scholenproject rond de Jonge Haagse Stadsdichter richt het museum zich op middelbare scholieren. Het project, in samenwerking met de Gemeente Den Haag, Huis van Gedichten en Bibliotheek Den Haag, is gericht op talentontwikkeling, inspireert jongeren creatief aan de slag te gaan met taal en zorgt voor verbinding in de stad. Op Nationale Gedichtendag vond de finale van de scholenwedstrijd plaats. In 2025 wonnen – voor het eerst – twee jonge Stadsdichters: Anu Soerjoesing (16) en Govert van de Velde (13). 'Indrukwekkend hoeveel leven de jonge finalisten in taal kunnen blazen,' aldus de jury.

▲ De Jonge Stadsdichters Anu Soerjoesing en Govert van de Velde met presentator Splinter Chabot. Foto: Martijn Beekman

▲ Tijdens de Dag van de Literatuur

Ook was het museum aanwezig op onder meer de Dag van de Literatuur en de Dag van de Jonge Jury. Tevens participeerde het museum in het project *De Museumtent* van het Haagse Cultuurmenu, een laagdrempelige manier voor leerlingen om kennis te maken met culturele instellingen en hun collectie.

Om ook Utrecht bekend te maken met het educatief aanbod van het museum is gestart met het opbouwen van contacten met intermediairs en scholen in Utrecht en heeft het museum zich aangesloten bij het Utrechts Leesoffensief.

Evenementen

Naast cultuureducatie is ook cultuurparticipatie een belangrijk uitgangspunt van het museum. Het museum zet zijn bezoekers aan zelf verhalen – in woord en beeld – te maken en organiseert voor jong en oud museumlessen, workshops, masterclasses en cursussen.

In aanloop naar het literair podium dat het museum in Utrecht realiseert, experimenteert het nu al, deels in samenwerking met anderen, met evenementen voor (jong) volwassenen. Zoals het publieksevenement 'Ode aan de (ongelooflijk) veelzijdige Maarten 't Hart' in Bibliotheek Neude in Utrecht, met onder meer Peter Buwalda, Kees 't Hart, Mariken Heitman en Mensje van Keulen.

▼ Tekenmasterclass tijdens de meivakantie

◀ Tijdens 'Ode aan de (ongelooflijk) veelzijdige Maarten 't Hart' met o.a. Kees 't Hart, Peter Buwalda, Mirjam van Hengel en Mensje van Keulen. Foto's: Studio DR

▼ Koning Willem-Alexander met Boekenweekgeschenkauteurs, -essayisten en -dichters in het Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum. Foto: Sicco van Grieken

Ook op de huidige locatie bracht het museum allerlei activiteiten. Feestelijk was de opening van de 90ste Boekenweek in het museum. Niet alleen in bijzijn van de koning, maar ook van vrijwel alle nog levende Boekenweekgeschenkauteurs, -essayisten en -dichters uit de rijke historie van deze unieke Nederlandse traditie. Sholeh Rezazadeh droeg haar Boekenweekgedicht voor, David Van Reybrouck sprak over het maatschappelijk belang van literatuur anno 2025 en Gerwin van der Werf en Paulien Cornelisse overhandigden de eerste exemplaren van het Boekenweekgeschenk en -essay aan de koning.

'Negentig jaar Boekenweek, de koning die in het Literatuurmuseum de aftrap doet voor een tiendaags evenement om de lezer naar de boekhandel te lokken en een Boekenweekgeschenk waarbij een jury zich boog over vele ingestuurde teksten in plaats van dat er een auteur op basis van naamsbekendheid werd gekozen; dat is zoals dat elk jaar wordt genoemd een feest voor de literatuur.'

“ NRC Handelsblad, 11 maart 2025

► Jacques Vriens tijdens de Annie M.G. Schmidtlezing. Foto: Eveline van Egdom

Er werd aangesloten bij landelijke initiatieven, waaronder het Nationale Voorleesontbijt, met RvT-voorzitter Mei Li Vos als voorlezer, de Dolfje Weerwolfje Week en de Kikker-tiendaagse. De hele maand oktober stond in het teken van de Kinderboekenweek. Er werden masterclasses georganiseerd voor kinderen door Najiba Abdellaoui, Sophie Pluim en Penseel-winnaar Djenné Fila. In de zomer opende het museum traditiegetrouw de deuren van de Zomertekenschool, ditmaal rondom Marije Tolman, die zelf enkele masterclasses verzorgde.

Dit verslagjaar hield Jacques Vriens de, uitverkochte, Annie M.G. Schmidtlezing. Hij vertelde hoe hij zelf het wonder van lezen ontdekte en hoe hij later als meester en directeur op de basisschool een voorvechter van goed leesonderwijs werd: 'Bij ieder kind dat leest, gaat er een knop om, wordt de verbeelding aangezet en ontdekt de lezer de nuances van de taal.' De jaarlijkse Vriendendag stond in het teken van Tonke Dragt en haar onlangs verworven archief. Na bijdragen van voorzitter Adriaan van Dis en de gasten als Rindert Kromhout en Renée van Marissing kregen de aanwezigen de kans om uniek archiefmateriaal te bekijken.

▲ Tijdens een masterclass van Marije Tolman

'Het is inmiddels een traditie: elke zomervakantie kunnen gezinnen in het Literatuurmuseum/ Kinderboekenmuseum creatief aan de slag. Deze zomer vormt het werk van Gouden Penseel-winnaar Marije Tolman de inspiratiebron voor de workshops en masterclasses.'

“ jufmaike.nl, 14 juli 2025

► Annemarie van Haeringen, Bibi Dumon Tak, Toon Tellegen en Ton Meijer tijdens de uitreiking van de Max Velthuijs-prijs aan Van Haeringen. Foto's: Mylène Siegers

▲ Maarten 't Hart tijdens de uitreiking van de P.C. Hooft-prijs. Foto: Mylène Siegers

Een belangrijke taak van het museum is de toekenning en de uitreiking van belangrijke literaire prijzen: de P.C. Hooft-prijzen en de Haagse Literatuurprijzen. Bij de uitreiking van de Haagse Literatuurprijzen, georganiseerd door het museum in samenwerking met Writers Unlimited, schitterden dit jaar Tomas Lieske, Simone Atangana Bekono, Marieke De Maré en Anaïs Van Ertvelde als winnaars van respectievelijk de Constantijn Huygens-prijs, de Jan Campert-prijs, de F. Bordewijk-prijs en de J. Greshoff-prijs. Tijdens een feestelijke middag met laudaties door onder anderen acteur Gijs Scholten van Aschat reikte wethouder Saskia Bruines de prijzen uit.

De overhandiging van de P.C. Hooft-prijs aan Maarten 't Hart vond plaats in zeer kleine kring. Wel groots was de uitreiking van de Max Velthuijs-prijs aan Annemarie van Haeringen, met bijdragen van onder anderen Bibi Dumon Tak, Ton Meijer en Toon Tellegen.

De prijs is een bekroning voor haar hele oeuvre, maar de illustrator is zeker niet van plan het hierbij te laten. 'Ik hoop mezelf in de toekomst nog steeds te kunnen verrassen. En ik hoop bovenal dat kinderen zich in mijn boeken kunnen verliezen, even weg van deze wereld. Opgaan in een wereld die je nog niet kende en waar je hopelijk verrast wordt,' aldus Van Haeringen.

De uitreiking van de Woutertje Pieterse Prijs vond plaats in de uitzending van de *Kindertaalstaat*, live vanuit het museum. In de aanwezigheid van zowel de kinderdirecteur Fedde Ebbing als de directeur Valérie Drost nam Ludwig Volbeda de prijs in ontvangst voor *Oever*.

▲ Tijdens de uitreiking van de Haagse Literatuurprijzen 2024, met v.l.n.r.: Tomas Lieske (Constantijn Huygens-prijs), Simone Atangana Bekono (Jan Campert-prijs), Marieke De Maré (F. Bordewijk-prijs), Anaïs Van Ertvelde (J. Greshoff-prijs), wethouder Saskia Bruines en Valérie Drost

▲ Uitreiking van de Woutertje Pieterse Prijs in de uitzending van de *Kindertaalstaat*

Publieksbereik en partners

▲ Voorleesontbijt door Mei Li Vos in *De eigenwijze kinderen van Annie M.G. Schmidt*. Foto: Eveline van Egdom

Doelgroepen

In het verslagjaar werd het museum door 133.216 mensen bezocht. Uit observaties op de museumvloer en monitoring van sociale media blijkt dat het publiek het museum waardeert. Bezoekers komen uit het hele land en een groeiende stroom van internationaal publiek weet het museum te vinden. Het biedt dan ook voor ieder wat wils. Het fysieke museum richt zich op families en het onderwijs, voor de meer geofende lezers heeft het museum het online LiteratuurLab en literatuurprofessionals kunnen terecht op de studiezaal.

▲ Tijdens het evenement 'Ode aan de (ongelooflijk) veelzijdige Maarten 't Hart'. Foto: Studio DR

Als maatschappelijk geëngageerde organisatie spant het museum zich in een cultureel divers publiek binnen te halen en nieuwe bezoekers te trekken om zo zijn impact te vergroten. Het doet dit in samenwerking met partners als bibliotheken, de Leescoalitie en de VoorleesExpress.

Om iedereen de mogelijkheid te geven het museum te bezoeken, biedt het gratis entree of een gereduceerd tarief voor mensen met een Ooievaarspas of Rotterdampas. Ook *Back Street*, gericht op 14- tot 20-erigen van alle onderwijstypes, draagt bij aan deze ambitie. Zij komen in schoolverband, waardoor leerlingen uit alle lagen van de bevolking het museum bezoeken.

Het museum wil dat een breed en divers publiek zich welkom voelt en zich herkent in het aanbod. Het deed markt- en publieksonderzoek om strategische inzichten te verkrijgen, die het kan gebruiken voor de optimalisatie van het huidige en toekomstige aanbod.

▲ In *Marije Tolman – In beeld*. Foto: Eveline van Egdom

'Experience was very lovely. Took us, a family with a 6 and 8 year old about 4 hours to do everything. The activities were engaging, the play areas were fun and the arts and crafts room was awesome'

“ Google review

Marketing en communicatie

‘Ik vind het jammer dat ik mijn kinderen bijvoorbeeld niet naar het Literatuurmuseum/ Kinderboekenmuseum kan brengen’, aldus deelneemster Lubna van tv-programma *Ik vertrek*, die Den Haag verruilde voor Costa Rica. Presentatrice Shelly Sterk noemt het museum als een van over haar favoriete plekken om met de kinderen te bezoeken en *Max Vandaag* tipte in hun tv-uitzending het museum bij grootouders.

De focus in het marketing & communicatie-beleid ligt en lag, ook in het verslagjaar, op het vergroten en verbreden van het fysieke en online bezoek en het genereren van zichtbaarheid. En zichtbaar was het museum volop in 2025. Zo zagen cameraploegen van onder meer *NOS Journaal*, *RTL Boulevard* en *Blauw Bloed* hoe koning Willem-Alexander

het glas hief met Boekenweek-auteurs. Ook voor

▲ Media-aandacht voor de opening van de 90ste Boekenweek

▲ Omroep West interviewt Valérie Drost

de bekendmaking en uitreiking van de literatuurprijzen was veel aandacht. De uitreiking van de Max Velthuis-prijs aan Annemarie van Haeringen was aanleiding voor diepte-interviews in o.a. *Trouw* en *Het Parool*, en veel belangstelling en enig tumult leverde de bekendmaking in december op van Anja Meulenbelt als P.C. Hooft-prijzlaureaat 2026. Steeds vaker contacteren media het museum als ze een expert zoeken op het gebied van (jeugd)literatuur. Zo werd directeur Valérie Drost geïnterviewd

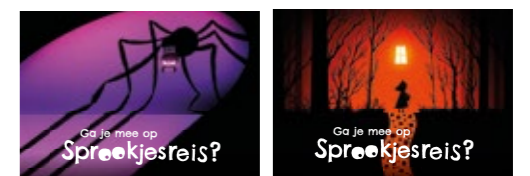

door *Omroep West* naar aanleiding van het overlijden van Yvonne Keuls, sprak hoofd Collecties Bertram Mourits in *De Taalstaat* over S. Carmiggelt, en vertelde hoofd Publiekszaken & Tentoonstellingen Ingrid Eilander in de *Binnenstadskrant Utrecht* uitgebreid over de plannen van het museum in Utrecht.

Gezien zijn bescheiden communicatiebudget in 2025, zette het museum met name *free publicity* in, daarnaast maakte het gebruik van doelgerichte, (online) advertising en diverse acties. Ter promotie van *De Sprookjesreis* zette het onder meer een outdoorcampagne op en ontwikkelde het Boomerangcards, met de NS bracht het museum een kortingsactie: ‘Het leukste winteruitje voor het hele gezin!’

Daarbij is het museum actief op social media. Voor LiteratuurLab bouwt het hier aan een online community. Er worden doorlopend campagnes op de diverse platforms ingezet om de content van het LiteratuurLab onder de aandacht te brengen. In 2022 al zette het museum activiteiten op TikTok stil; het besloot na de overname en de minder strikte moderatie van het platform, ook te stoppen met X.

▼ Media-aandacht voor de opening van de 90ste Boekenweek. Foto: Bas van Hattum

▲ Campagnes voor *De Sprookjesreis*

Digitaal bezoek	2025	2024
🌐 Totaal bezoeken website*	752.154	747.918
🌐 Totaal gebruikers website	479.546	509.512
f Facebook	49.287	50.092
📷 Instagram	24.564	21.950
in LinkedIn	3.699	2.758
🗨 Threads	1.468	n.v.t.
📧 Nieuwsbrieven	16.738	16.606

* Gemeten als sessies in Google Analytics 4

▲ Archivalia m.b.t. De Gemeenschap

Samenwerkingspartners

Bij vrijwel alles wat het museum onderneemt, geldt dat samenwerking belangrijk is. Het museum is goed ingebed in het literaire, museale en educatieve veld, en kent tal van samenwerkingspartners.

In de strijd tegen de ontleding participeert het museum in diverse leesbevorderingsinitiatieven. Samen met onder andere Stichting Lezen, de CPNB, Stichting Lezen en Schrijven en de Koninklijke Bibliotheek vormt het de Leescoalitie. De partners zetten gezamenlijk diverse leesbevorderingsprojecten op, waaronder 'Readification' en de campagne 'Wie leest heeft een goed verhaal', en onthulden

▲ Directeuren van de partners van de Leescoalitie. Foto: Bas van Hattum

in het verslagjaar het Maatschappelijk Noodpakket: geen houdbaar eten of kaarsen, maar actiepunten als het behoud van het lage btw-tarief op essentiële publieke goederen, waaronder boeken. Ook maakte de Leescoalitie een statement tegen anti-Lentekriebelsorganisatie Civitas Christiana die boeken op een zwarte lijst zet. Verder participeert het museum onder meer in Heel Den Haag Leest en is het inmiddels aangesloten bij het Leesoffensief Utrecht.

Het museum droeg met een vitrine-expositie en artikelen op LiteratuurLab bij aan de grootse landelijke herdenking van de oprichting in 1925 van *De Gemeenschap*, waarbij het optrok met onder meer het Catharijneconvent en Museum De Wieger. Het sloot aan bij de Queer Geschiedenismaand, een IHLIA-initiatief, en maakt deel uit van het netwerk van de Canon van Nederland. Met Haagse collega-musea deed het in 2025 onder meer mee aan de Week van de Rechtsstaat en de Haagse Vrijheidsweken.

▲ Presentatie van het Maatschappelijk Noodpakket, met v.l.n.r. Babs Gons, Edwin van der Sar, Malou Gorter, Boris van der Ham en Mo Mohandis. Foto: Daan Jeurens

Haagse stichting brengt scholen en inwoners met lessen en Museumtent in contact met kunst en cultuur

De Stichting Gezamenlijke Projecten Haagse Musea brengt al twintig jaar kunst en cultuur dichtbij. Met het succesvolle 'Cultuurmenu' zorgen Haagse musea ervoor dat jaarlijks 24.000 leerlingen van vier tot twaalf jaar op ontdekkingstocht gaan. Vanaf mei 2026 kunnen basisscholen zich (op)nieuw inschrijven via www.cultuurmenu.nl

De leerlingen bezoeken Haagse musea en monumenten, krijgen een voorleesbeurt, waar zij deelnam aan inspirerende lessen die aansluiten bij het onderwijs. Scholen kiezen uit drie menu's met een museum, een school of een combinatie van beide. De Haagse Musea zorgen voor een succesvolle 'Cultuurmenu' dat jaarlijks 24.000 leerlingen van vier tot twaalf jaar op ontdekkingstocht gaat. Vanaf mei 2026 kunnen basisscholen zich (op)nieuw inschrijven via www.cultuurmenu.nl

Op het gebied van evenementen werkte het museum in het verslagjaar regelmatig samen. Zo is de Annie M.G. Schmidtlezing georganiseerd met IBBY, Stichting Lezen, het Letterenfonds en de *Grote Vriendelijke Podcast*, organiseerde het museum de werkplaats 'Filosofen met kinderen' met Cultuurschakel, het Voorleesontbijt met Kinderopvang 2Samen, en met bibliotheek Neude werd 'Ode aan de (ongelooflijk) veelzijdige Maarten 't Hart' gebracht.

▼ Jennie Barbier, projectleider LiteratuurLab, in gesprek met Ilya Leonard Pfeijffer in Huis van het Boek, over o.a. de online expositie *Ilya Leonard Pfeijffers Mocanië*. Foto: Liza Wolters

Met collega's van Huis van het Boek vond tevens uitwisseling plaats over het digitaal presenteren van de collectie. Bertram Mourits, hoofd Collecties, maakt deel uit van het UKB-overleg, een samenwerkingsverband van universiteitsbibliotheken en de Koninklijke Bibliotheek, en is daar de voorzitter van de taakgroep Literaire Collecties. In het verslagjaar voerde het museum constructieve gesprekken over langdurige samenwerking met de Koninklijke Bibliotheek en het Allard Pierson. Hoofd Publiekszaken & Tentoonstellingen Ingrid Eilander heeft zitting in de Stichting Directieoverleg Haagse Musea; het museum maakt deel uit van het Haagse Cultuurmenu.

Na in 2024 te zijn toegetreden tot Musea Bekennen Kleur, een netwerk dat zich inzet voor diversiteit, zijn er in het verslagjaar verschillende sessies geweest. Met de uitkomsten hiervan en de uitkomsten van het in 2024 uitgevoerde Accessibility-onderzoek werd in 2025 waar mogelijk de toegankelijkheid van de huidige locatie verbeterd. Ook wordt de opgedane expertise ingezet bij de verbouwing en de inrichting van Magazijn De Zon. Het museum maakt nog steeds deel uit van dit netwerk.

Naast landelijk en lokaal, opereert het museum ook internationaal. Zo werkte het samen met het Letterenhuis Antwerpen en was het vanwege zijn deskundigheid op het gebied van het motiveren van jongeren een van de sprekers tijdens een conferentie van ASCEL, een Engels netwerk voor leidinggevenden in kinder-, openbare en schoolbibliotheekdiensten. Het museum deelt graag zijn expertise op het gebied van kinderexposities en het ruimtelijk presenteren van literatuur en literair erfgoed. Om inspiratie op te doen en ervaringen uit te wisselen werd het museum in het verslagjaar dan ook bezocht door verschillende bibliotheken, onderwijsinstellingen en musea uit binnen- en buitenland, waaronder een delegatie van het Cité des sciences et de l'industrie in Parijs, pedagogisch medewerkers uit IJsland en een groep bibliothecarissen uit Litouwen. Tegelijk deed het museum zelf in het kader van de aanstaande verhuizing inspiratie op bij collega's.

90x Boekenweek

Organisatie

▲ Ingrid Eilander en Valérie Drost in
90x Boekenweek: Literatuur op de rode loper

◀ Adriaan van Dis, Mei Li Vos en Valérie Drost in
90x Boekenweek:
Literatuur op de rode loper.
Foto: Bas van Hattum

Het museum geeft concreet invulling aan zijn ambitie een lerende organisatie te zijn en sluit aan bij de uitgangspunten van de Fair Practice Code, de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie, waarin professionele ontwikkeling, zorgvuldigheid en gelijke kansen centraal staan (zie ook Bijlage III).

In 2025 zette het museum verdere stappen in de ontwikkeling naar een transparante en vitale organisatie die flexibel en toekomstgericht is en aansluit bij de maatschappelijke opdracht van het museum. De nadruk lag op het versterken van de competenties, wat zowel bijdraagt aan de kwaliteit van de organisatie, als aan het werkplezier van medewerkers. Ook werd een flexibele en inclusieve werkcultuur verder gestimuleerd, met aandacht voor samenwerking en kennisdeling.

In het verslagjaar heeft het museum zijn organisatiecultuur verder geëxpliciteerd, waarbij de kernwaarden *betrouwbaar, open, speels en inventief* het uitgangspunt vormen. Ze geven richting aan het handelen van medewerkers en fungeren als kompas voor samenwerking, zowel intern als met partners en publiek. Ze ondersteunen een werkomgeving waarin zorgvuldigheid en integriteit hand in hand gaan met nieuwsgierigheid, dialoog en ruimte voor experiment.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestond in 2025 uit:

Mei Li Vos (voorzitter)

Rashid Azimullah

Marjolein van Breemen

Martijn David (afgetreden per juni 2025)

Yra van Dijk (afgetreden per september 2025)

Martine Schaap

Annelore Scholten (toegeleden per juli 2025)

Mathijs Sanders (toegeleden per december 2025)

De Raad heeft drie commissies met elk een eigen reglement: een auditcommissie, een remuneratiecommissie en een inhoudelijke kwaliteitscommissie. Voor de komende jaren werd de tijdelijke commissie Huisvesting ingesteld. De huidige en nieuwe huisvesting, en de financiering daarvan, vormden de belangrijkste gespreksonderwerpen in de raadsvergaderingen. Ook op andere vlakken stond de Raad het museum met raad en daad terzijde en oefende zijn taak als toezicht-houder uit.

Op 17 januari 2026 overleed geheel onverwacht RvT-lid Marjolein van Breemen. Ze vervulde haar rol met veel betrokkenheid, professionaliteit en

vrolijkheid. Ze was een bron van inspiratie en haar kennis van musea en haar liefde voor lezen, literatuur en educatie heeft ze altijd vol enthousiasme gedeeld.

Personeel

Het managementteam bestond eind 2025 uit:
Valérie Drost, directeur-bestuurder
Ingrid Eilander, hoofd Publiekszaken & Tentoonstellingen en Programmadirecteur Magazijn De Zon
Bertram Mourits, hoofd Collecties
Malou Wong, hoofd Bedrijfsvoering

Dankzij de toename van inkomsten en aanvullende structurele subsidie kon het museum in 2025 diverse organisatieonderdelen versterken. Telde het museum aan begin van het verslagjaar 35 medewerkers (28,75 fte), per 31 december 2025 waren dat 50 medewerkers (41,82 fte). Het verzuimpercentage bedroeg 4,52% (2024: 5,87%). Waar nodig huurt het museum expertise in om specifieke kennis aan te vullen die niet structureel binnen de organisatie aanwezig is, of om tijdelijke capaciteit te organiseren bij projectmatige werkzaamheden. Op deze manier blijft de organisatie flexibel en in staat om ambities en projecten zorgvuldig te realiseren.

Het museum is niet alleen dank verschuldigd aan zijn medewerkers en vrijwilligers, maar ook aan de studenten die in het verslagjaar stage liepen.

Programma-organisatie Magazijn De Zon

Het museum grijpt zijn verhuizing naar Utrecht aan een vernieuwingsslag te maken, qua aanbod en als organisatie. Voor de realisatie van een geheel nieuw museum op een andere locatie, heeft het museum een tijdelijke programmaorganisatie ingericht die zich op een productieve en aanvullende manier verhoudt tot de staande organisatie.

▲ Het managementteam met v.l.n.r. Malou Wong, Valérie Drost, Bertram Mourits en Ingrid Eilander. Foto: Eveline van Egdom

Dit team bestaat deels uit eigen personeel en deels uit nieuwe mensen, die expertise meebrengen op het gebied van onder meer interactieve tentoonstellingen en grote verbouwingsprojecten, waardoor het museum een schat aan ervaring en competenties combineert en zijn expertise nog verder verdiept en verbreedt.

Professionalisering

In het verslagjaar heeft het museum zijn professionalisering en verzakelijking verder gestalte geven. Procedures werden gemoderniseerd, beleid vastgesteld en vastgelegd in werkprocessen. Per 2025 werd aangesloten bij de Museum CAO. Regelingen en protocollen werden vastgelegd in een Cultuurboek, dat nieuwe medewerkers een beeld geeft wie het museum als organisatie is, waar de organisatie voor staat en hoe er met elkaar wordt omgegaan. Daarnaast is een belangrijke stap gezet in de verdere ontwikkeling en actualisatie van het personeelsbeleid en werd er gewerkt aan een organisatieplan, met als doel het museum blijvend te positioneren als een lerende en ontwikkelgerichte organisatie.

▼ Personeel van het Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum. Foto: Eveline van Egdom

Duurzaamheid en integriteit

Hoewel de mogelijkheden op het gebied van duurzaamheid in de huidige huisvesting beperkt zijn, vormt dit wel een integraal onderdeel van hoe het museum zijn activiteiten vormgeeft. Zowel in de horeca als binnen tentoonstellingen wordt hierin de dagelijkse praktijk invulling aan gegeven. Zo wordt afval zoveel mogelijk gescheiden en hergebruikt het museum materialen bij de inrichting van tentoonstellingen. Daarnaast geeft de organisatie op diverse onderdelen invulling aan ESG-aspecten (Environmental, Social & Governance). Dit komt onder meer tot uitdrukking in de aandacht voor

inclusie en diversiteit, de toepassing van de Fair Practice Code, goed bestuur, maatschappelijke impact en een zorgvuldige omgang met publieke middelen. Hoewel deze initiatieven reeds zichtbaar zijn in de praktijk, realiseert het museum dat verdere stappen mogelijk en wenselijk zijn in het explicieter structureren, onderbouwen en rapporteren van het duurzaamheidsbeleid en de bijbehorende doelstellingen. In het kader van de ontwikkeling van een nieuw museum in Utrecht verankert het museum duurzaamheid nadrukkelijker in de organisatie.

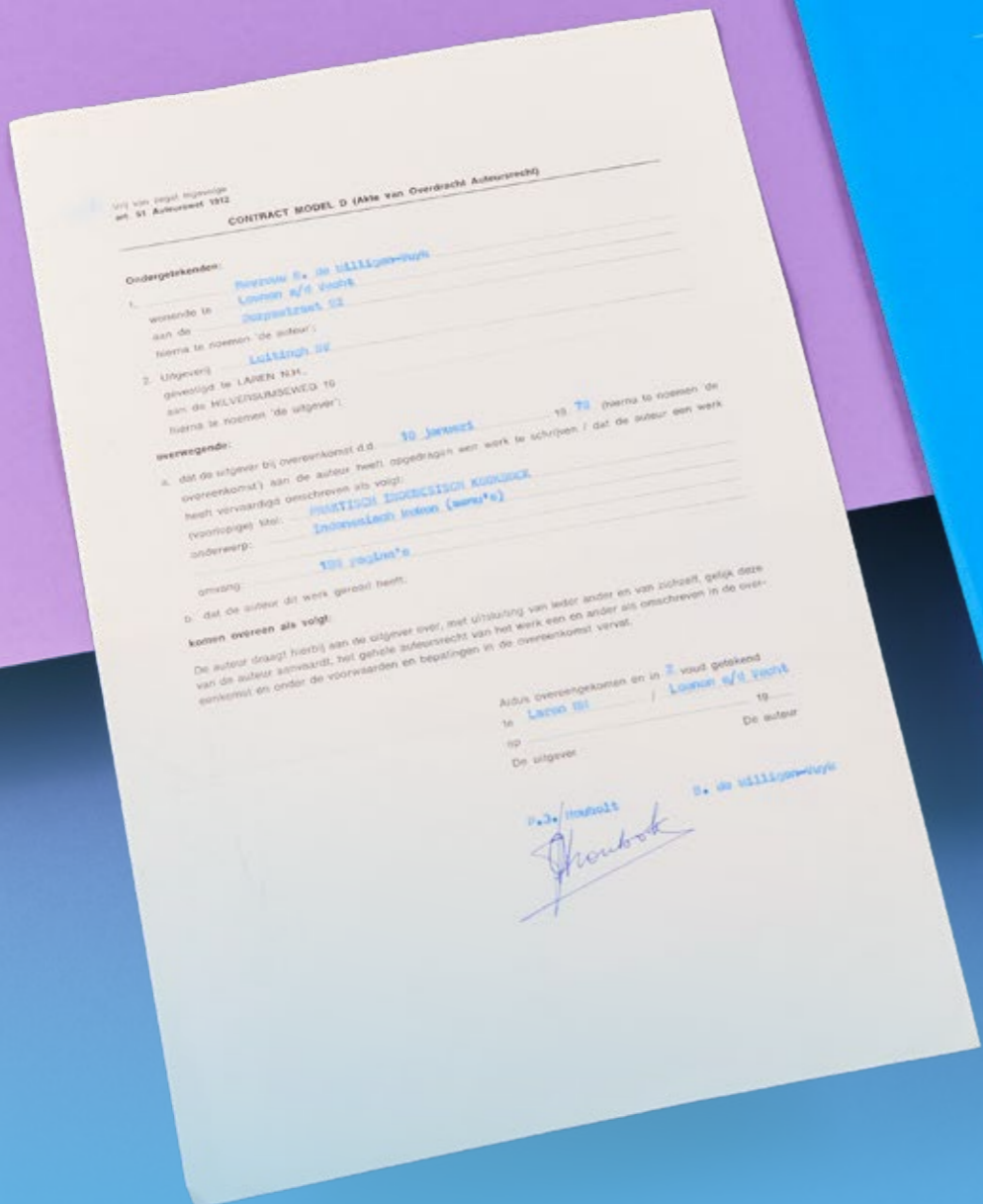
Het museum waarborgt een integere en beheerste bedrijfsvoering en treft passende maatregelen ter voorkoming van fraude en onregelmatigheden. Op het gebied van integriteit zijn in het verslagjaar belangrijke stappen gezet in het formaliseren van beleid en procedures. Zo zijn een klokkenluidersregeling en een klachtenregeling ongewenst gedrag opgesteld en in werking getreden. Hiermee wordt een veilige en transparante werkomgeving bevorderd, waarin medewerkers en betrokkenen eventuele misstanden of ongewenst gedrag op een zorgvuldige wijze kunnen melden.

▲ Medewerkers tijdens een Museum in Dialog-sessie

Financiën

▲ Contract van *Indonesisch Menu Kookboek* van Beb Vuyk

◀ Tijdens de jaarlijkse Vriendendag, met o.a. Liesbeth van Houten, Adriaan van Dis en Renée van Marissing. Foto's: Eveline van Egdom

Het museum valt voor zowel het beheer van de collectie, de instandhouding van het museale gebouw als de taken op het gebied van exposities, wetenschap en educatie onder de Erfgoedwet, wat betekent dat het kan rekenen op de in het kader van de Erfgoedwet toegewezen structurele financiering. Tijdens het jaarlijks monitorgesprek sprak het ministerie van OCW veel waardering uit voor het museum.

Ondernemerschap

Het museum streeft als cultureel ondernemer naar een gezonde financiële situatie waarin risico's worden gespreid, kostenefficiënt en synergetisch wordt gewerkt – onder andere door samenwerking met andere organisaties – en eigen inkomsten en bijdragen uit private middelen worden gestimuleerd.

Het heeft een Stichting Vrienden, die het mogelijk maakt archiefstukken te acquireren. De stichting ontving in het verslagjaar een aanzienlijke donatie uit de nalatenschap van de heer Van Dongen. Daarbij ondersteunen het Wim en Johanna Huijskens Fonds en Rudy Schreijnders het museum structureel. Net als eerdere jaren ontving het museum in 2025 particuliere donaties via Geef.nl. Sommigen schenken anoniem, sommigen laten een reactie achter, zoals 'Geniet zo van al die verhalen' en 'Lezen for ever'. Het museum is al deze partijen zeer erkentelijk voor hun bijdrage en steun.

Hoewel het museum zijn huidige onderkomen in het Koninklijke Bibliotheek-complex binnen enkele jaren gaat verlaten, wil het tot die tijd voor zijn bezoekers relevant blijven. Het investeert daarom in het onderhoud van het bestaande pand en de tentoonstellingen, en realiseerde nog enkele kleine exposities.

◀ In het museumcafé, met o.a. Thomas Rosenboom. Foto's: Bas van Hattum

Exploitatierkening 2025

In euro's (€)	2025	Begroting	2024
BATEN			
Directe opbrengsten			
Publieksinkomsten	1.458.882	1.459.400	1.471.722
Overige directe opbrengsten	-	-	-
Indirecte inkomsten	46.281	46.000	38.430
Bijdragen uit private middelen	222.391	12.000	374.279
Totale opbrengsten	1.727.554	1.517.400	1.884.431
Subsidies/bijdragen			
Subsidie OCW	4.462.216	4.353.000	3.956.595
Overige subsidies/bijdragen uit publieke middelen	511.528	107.687	1.605.139
Totale subsidies/bijdragen	4.973.744	4.460.687	5.561.734
TOTALE BATEN	6.701.298	5.978.087	7.446.165
LASTEN			
Salarislasten	3.676.732	3.015.349	3.048.538
Afschrijvingen	107.687	107.687	240.917
Huisvesting	1.360.519	1.134.051	649.642
Aankopen	199.697	36.000	82.296
Overige lasten	1.516.573	1.377.000	1.558.424
TOTALE LASTEN	6.861.208	5.670.087	5.579.816
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-159.910	308.000	1.866.349
Saldo rentebaten/-lasten	219.448	-	254.844
EXPLOITATIERESULTAAT	59.539	308.000	2.121.193

Verhuizing

Een nieuw hoofdstuk: verhuizing naar Utrecht

22 september 2025 was een bijzonder moment voor het museum. Regels uit de favoriete kinderboeken van twee Utrechtse kinderen en kinderdirecteur Jayshri Sundaram werden in het beton van Magazijn De Zon gegoten, in aanwezigheid van directeur Valérie Drost en de Utrechtse wethouder Dennis de

Vries, onder toezien van de pers. Hiermee werd een symbolische basis gelegd voor het nieuwe museum in het iconische pand Magazijn De Zon.

Aan de invulling van het nieuwe museum werd afgelopen verslagjaar druk gewerkt. Het museum grijpt zijn verhuizing aan zichzelf te vernieuwen en wil uitgroeien tot een literaire ontmoetingsplaats die draait om beleving, identificatie en participatie. In de bruisende binnenstad van Utrecht pakt het museum uit met een tweetalig tentoonstellingsportfolio, gericht op leesbevordering, talentontwikkeling en burgerschap. Verdeeld over vier verdiepingen komen zes vaste tentoonstellingen, een *immersive experience*, twee installaties en diverse wisseltentoonstellingen.

▼ Storten van de betonnen vloer in Magazijn De Zon. Foto's: Juri Hiensch

▲ Verbouwing van Magazijn De Zon

◀ Media-aandacht voor Magazijn De Zon

▼ Ingrid Eilander en Maaïke Kramer op bezoek bij Paul van Loon en Dolfje Weerwolfje

Het Verhalentheater op de vierde verdieping gaat prikkelende programmering bieden. Tevens wordt er in de kelder een duurzaam collectiedepot gerealiseerd. Het museum verwacht in Utrecht jaarlijks 270.000 bezoekers te zullen trekken.

Na een uitgebreid Europees aanbestedings-traject selecteerde het museum in 2025 drie consortia en werd begonnen met het ontwerp van de inrichting van het gebouw. De verschillende projectleiders ontwikkelden samen met hun teams en de gecontracteerde ontwerpbureaus creatieve concepten die in 2026 verder worden uitgewerkt. Ook zette het museum actief in op fondsenwerving. Zowel publieke als private fondsen werden benaderd, en de eerste signalen stemmen optimistisch.

Een dergelijk omvangrijk project neemt financiële en organisatorische risico's met zich mee. Het museum heeft diverse maatregelen getroffen deze te beheersen. Zo is de exploitatie robuust ingericht en worden investeringen alleen gedaan bij voldoende dekking, waarbij flexibiliteit is ingebouwd door fasering en een sobere, uitbreidbare inrichting.

▲ Team Magazijn De Zon. Foto: Eveline van Edom

A

- Bertus Aafjes, brief aan onbekende.
- J.A. Alberdingk Thijm, briefkaart van Jan ten Brink.
- Amsterdamsche Voorleesclub (AVC), archivalia uit bezit van Dick Huisman, waaronder typoscripten van gedichten van Kees Winkler en adressenlijsten.
- Armando (ps. van H.D. van Dodeweerd), brief aan C.H. Bool.

B

- H.H. ter Balkt, brieven van en aan Mario Molegraaf.
- Paul Beers, nalatenschap; bevat correspondentie, diverse dossiers waaronder betreffende Hans Andreus en Ingeborg Bachmann, manuscripten, typoscripten en aantekeningen.
- Belcampo (ps. van H.P. Schönfeld Wichers), literaire nalatenschap; bevat o.a. correspondentie en manuscripten van o.m. *De filosofie van het Belcampisme* en *Zwerftocht door Italië*.
- Roby Bellemans, archivalia; waaronder boeken met opdracht van diverse auteurs en correspondentie.
- Hermanus Berserik, originele illustratie voor boekomslog van *Vincent Haman* van Wouter Paap.
- Hanna Bervoets, manuscript van *Geld verdienen*.
- Uitgeverij De Beuk, archief; correspondentie met o.a. Max Croiset, Inge Lievaard, Manuel van Loggem, Wouter Noorderwier en Max Nord en een typoscript van Helma Wolf-Catz.
- Martien Beversluis, brief.
- J.M.A. Biesheuvel, typoscript van 'Hoe is mijn psychiater aan zijn prachtige boekenverzameling is gekomen'.
- Anna Blaman (ps. van J.P. Vrugt); archivalia, waaronder een manuscript en correspondentie met Kees en Mieke Brusse en Henk Ebes.
- Nico C.R. Bogaart, manuscript.
- Godfried Bomans, archivalia; waaronder diverse dossiers, manuscripten, foto's en brieven o.a. aan Jan Bomans.
- Henri van Booven, oorkonde van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.
- Ina Boudier-Bakker, foto's.
- Gerard den Brabander (ps. van J.G. Jofriet), oorkonde Prijs voor Letterkunde van gemeente Amsterdam.
- Breyten Breytenbach, Breytenbach-archief van zijn voormalig uitgever Laurens van Krevelen.
- Jeroen Brouwers, brief aan Martin Ros.
- Boudewijn Büch; brief aan dhr. Marcellis, bidprentjes, correspondentie met Bernadette Gallis.
- C. Buddingh', brief aan Wim Klootwijk.
- Wim Bijmoer, diverse illustraties.

C

- Remco Campert; brieven aan Deborah Campert-Spelman.
- S. Carmiggelt; brief betreffende een koninklijke onderscheiding voor Gerard Reve, portret door Rob Cox.
- Bart Chabot, literair archief, met o.m. aantekeningen, manuscripten, kleding, documentatie en foto's.
- Nan Küthe-Copijn, archivalia waaronder manuscripten, schoolschriften, en correspondentie met o.a. Rie Cramer, Felix Timmermans en Adriaan Viruly.
- Jan Cremer, literaire nalatenschap, met o.m. aantekeningen, foto's, agenda's, dagboeken, familiepapieren, portretten en correspondentie.

D

- Maria van Daalen (ps. van M. de Rooij), foto's met onder Marc Reugebrink en Remco Ekkers, en brieven van o.a. A.F.Th. van der Heijden, Hans Tentije en Marc Reugebrink.
- Jules Deelder, affiches ontworpen door A.M.C. Fok.
- Charlotte Dematons, originele illustraties en schetsen voor *Alfabet* en *Sinterklaas*.
- Lodewijk van Deyssel (ps. van K.J.L. Alberdingk Thijm), uitgave *Angiolino en de lente* van Arthur van Schendel met handgeschreven opdracht van Lodewijk van Deyssel.
- Carel Donck, digitaal bestand met enkele decennia aan dagboeken.
- A. den Doollaard (ps. van C.J.G. Spoelstra), archivalia uit het onderzoeksarchief van Hans Olink, met o.a. correspondentie tussen Olink en Cees Nooteboom en foto's.
- Minke Douwes, manuscript van *Zij kwam voor hulp*.
- Tonke Dragt, inspiratiemateriaal bestaande uit poppenhuispullen, boeken en ansichtkaarten.
- G.L. Durlacher, audiovisueel materiaal.

E

- Waldie van Eck, cahier met handgeschreven verzen.
- Frederik van Eeden, briefkaart aan mevr. Pfannstiehl-Bähler.
- Ruud Engelder, brieven van Leo Ross en Willem Wilmink.
- Jan Engelman, archivalia, waaronder boeken met opdracht en persoonlijke documenten.

F

- Hans Favery, foto's door Neeltje Hin-Alberts.

G

- Chr. J. van Geel, literaire nalatenschap, met o.m. aantekeningen, manuscripten en correspondentie.

- Ida Gerhardt, brieven aan M. Nieuwenhuijse-Bosman.
- Jip Golsteijn, manuscript en aantekeningen voor een onvoltooide roman.
- Herman Gorter; Verzen van Herman Gorter met aantekeningen van Gé van Bork, universitair docent moderne Nederlandse letterkunde, typoscript van voordracht over Herman Gorter door Gilles Borrie.
- Jan H. de Groot, brieven en nieuwjaarskaarten met gedichten voor Theo van der Horst.
- Wessel te Gussinklo, manuscript van *De tovenaarsleerling*.
- Marnix Gijsen, uitgave met lezing over Leo Vroman *Liever heimwee dan Holland*.

H

- Jacob Haafner, onderzoeksarchief van Paul van der Velde.
- Hella S. Haasse; typoscript van script voor 'Geen bacchanalen' en brieven van Bep Wagner.
- Uitgeverij De Harmonie; brieven van Gerard Reve aan Dirk Ayelt Kooiman, brief van Rob van Moppes, afgedrukte gedichten van Tom van Deel en Bernlef met opdrachten voor Yoka.
- Albert Helman (ps. van L. Lichtveld), bewijzen van lening en terugbetaling.
- Peter Heringa, aanvulling op archief; met o.m. aantekeningen, jeugdwerk en correspondentie.
- Abel J. Herzberg, brief aan Wim Kayzer.
- Judith Herzberg, aanvulling archief; brief aan Mario Molegraaf.
- A.F.Th. van der Heijden, literair archief; boeken met opdracht en correspondentie met René Hesselink.
- Herman Heijermans, ontvangstbewijs voor betaling huur voor huis.
- Dick Hillenius, manuscript van *De krab van Hermans*.
- Kees Hin, brieven van o.a. Jan Elburg, Lucebert en August Willemsen.
- Bregje Hofstede, portret door Jeroen Hermkens.
- Liesbeth ten Houten; 'Droomdoos' in de vorm van een ladekastje met bijdragen van auteurs en illustratoren zoals foto's, brieven en tekeningen.

K

- Nico Keuning, aanvulling op archief, met o.m. drukwerk en correspondentie.
- Bertram Koelman, literair archief, met o.m. typoscripten en manuscripten.
- Annet Kossen, literaire nalatenschap, met illustraties en teksten voor kinderboeken en -theater.
- Hester Knibbe, archief, met o.m. correcties en correspondentie.
- Rudy Kousbroek, aanvulling op het archief, met o.m. fotoalbums, kopij van een nooit verschenen

- brievenboek en correspondentie met Wijnanda Deroo, Akky Djoehana en Celien Polak.
- Dirk Kroon, aanvulling op archief, met o.m. correspondentie en familiepapieren.
- Yvonne Kroonenberg, archivalia waaronder manuscripten en correspondentie.
- Marcel Kurpershoek, archief.
- Wiel Kusters, archief, met o.m. aantekeningen, manuscripten, plakboeken, portret door Huub Beurskens, audiovisueel materiaal, correspondentie en archivalia van anderen waaronder Gerrit Kouwenaar, H.G.M. Prick en Marko Fondse.
- Albert Kuyle (ps. van L. Kuitenbrouwer), aanvulling op archief, met o.m. manuscripten, drukwerk en correspondentie.
- Max Kijzer, brieven van Wouter van Heusden.

L

- Nans van Leeuwen, kalender met originele illustraties en handgeschreven dichtregels.
- L.Th. Lehmann, collage met afbeeldingen van sciencefiction. *Wat een man! Herinneringen aan Louis Lehmann* van Alida Beekhuis.
- Noni Lichtveld, literaire nalatenschap, met o.m. manuscripten, correspondentie, schetsen, collages en illustraties, foto's en voorwerpen.
- Tessa de Loo (ps. van J.M. Duyvené de Wit), literair archief, met o.m. aantekeningen, documentatie, drukwerk, foto's, boekenbal-kleding en correspondentie.
- Jos Looman, originele illustraties waaronder voor verhalen van Anton Quintana.
- Paul van Loon, nooit verstuurd fanbrief aan Van Loon.

M

- Jeroen Mettes, computers, foto's en diverse overzichten.
- A. Morriën, boek met opdracht voor Jan Vermeulen, met correspondentie.
- Charlotte Mutsaers, correspondentie.

N

- Nederlands Letterenfonds, aanvulling op het archief, met o.m. foto's en bloemlezingen.
- Helene Nolthenius, archivalia, waaronder typoscripten, foto's, correspondentie en een bijbel met achterin aantekeningen over gevangenschap in WO II.
- Hans van Norden, boeken met opdracht van o.a. Anna Enquist, A. Koolhaas en Karel van het Reve; brieven van Han G. Hoekstra en S. Carmiggelt.

P

- Uitgeverij Panda, archief van Hans Matla, met o.m. administratie, drukwerk, av-materiaal en correspondentie o.a. met Marten Toonder.

- Theo Para (ps. van H. Does), archief, met o.m. manuscripten, knipsels en correspondentie.
- Marianne Philips, archivalia waaronder een brief aan Sam Goudeket en handgeschreven bio- en bibliografische informatie.
- Jenny Pisuise, literaire nalatenschap, met o.m. foto's en brieven van o.a. Margaretha Ferguson, Paul van Vliet en Theun de Vries.
- Michel van der Plas (ps. van B.G.F. Brinkel) diverse archivalia.
- Sonja Prins, aanvulling op het archief; met o.m. manuscripten, archivalia m.b.t. gebeurtenissenproject, familieboek, film, kunst, en financiële documenten.

R

- Gerard Reve, archivalia uit diverse archieven, met o.m. een brief aan Knuvelde, een typoscript, correspondentie met Wim Bergmans, drukwerk, boeken met opdracht en medische gegevens.
- *De Revisor*, originele zelfportretten van schrijvers voor *De Revisor* (2025) nr. 45.
- Henriëtte Roland Holst, brief aan Laurens Leendert van den Haspel.
- Jos de Roo, archief; bevat o.m. correspondentie, manuscripten van gedichten, persoonlijke documenten, bijdragen van De Roo over Antilliaanse en Surinaamse literatuur.
- Renate Rubinstein; archivalia, waaronder een boeken met aantekeningen en/of opdrachten aan o.a. Aad Nuis, en brieven van Ed van der Elsken.

S

- J.C. van Schagen, brief aan Theo Röling met bijgevoegd gedicht 'Vlucht niet in een paleis'.
- Simone Schell, archivalia, met o.m. persoonlijke documenten zoals identiteitsbewijzen, overeenkomsten met uitgevers, en diverse computer-illustraties.
- Annie M.G. Schmidt, boek *Impressies van een simpele ziel* met ingeplakte brief aan Gé van Bork; boek *De familie Doorsnee* met handtekeningen van diverse auteurs.
- Henrik Scholte, archivalia, waaronder typoscripten.
- J. Slauerhoff, archivalia, waaronder handgeschreven gedichten en brieven aan marconist C. Koning.
- J.H. Speenhoff, gedichten en briefkaart aan sigarenverkoper.
- Cri Stellweg, literaire nalatenschap, met o.m. dagboekantekeningen, agenda's, een fotoalbum en een typemachine.
- Kees Stip, cassettebandje met interview door Marianne de Swart.
- Garnt Stuiveling; lp's *Dichters van Noord en Zuid* samengesteld door Stuiveling.

- Nico van Suchtelen, aanvulling op archief, met o.m. een manuscript, foto's, brieven aan Karel Blom en een portrettekening door Jef Last.

T

- Thé Tjong-Khing, aanvulling op het archief, met o.m. drukwerk en illustraties en schetsen bij werk van o.a. Lida Dijkstra, Sylvia Vanden Heede en Dolf Verroen.
- Marije Tolman; aanvulling op het archief, met o.m. illustraties bij werk van o.a. Remco Campert, Youp van 't Hek Daan Remmerts de Vries en Edward van de Vendel.
- Marten Toonder; archivalia waaronder een foto met Geert Lubberhuizen op en twee bladen met opgeplakte stripstroken in Franse vertaling.
- Hannie Tulp, nalatenschap, met originele illustraties en bijzondere uitgaven met illustraties (werkte in WO II voor El Pinto).

U

- Betsy Udink, archief.

V

- Anton Valens, literaire nalatenschap, met o.m. aantekeningen, typoscripten en correspondentie.
- Max Velthuis, aanvulling op archief, met o.m. vroeg werk, schetsen van Kikker, een portretkop door Jaroslava Danková, een jeugdfoto en persoonlijke documenten en oorkondes.
- Jeska Versteegen, archivalia waaronder jeugdwerk, correspondentie en originele illustraties voor o.a. *Keteltje* en *Fee Fleur*.
- S. Vestdijk, brieven van Rens Yland-van Veen.
- Simon Vinkenoog, Digitaal bestand met interview.
- Bert Voeten, brief aan Theo Röling met bijgevoegd gedicht 'Ode'.
- Leonore de Vries, aanvulling op archief; aantekeningen voor Surinaamse verhalen.
- Theun de Vries, archivalia waaronder aantekeningen, manuscript van een ongepubliceerde roman en brieven aan o.a. Ton Braas en Odilia Vermeulen.

W

- Elly de Waard, brieven aan Sylvia Willink-Quiël, met foto's.
- Hans van de Waarsenburg, aanvulling op archief; bevat m.n. correspondentie.
- M.H. Werkman, archief; waaronder correspondentie met Willem Kloos en Elisabeth Zernike, manuscripten, drukwerk en persoonlijke documenten waaronder een typemachine.
- Rogi Wieg, brief aan Mario Molegraaf.
- Sylvia Willink-Quiël, brieven van S. Carmiggelt en Charles Wentinck.

Z

- Elisabeth Zernike, archivalia; materiaal ter voorbereiding op niet verschenen biografie door Liesbeth van der Linden.

Diversen:

- Brieven en losse handtekeningen van verschillende auteurs waaronder Lodewijk van Deyssel, P.A. de Genestet, Ida Gerhardt, H. Heeresma, A.F.Th. van der Heijden, Willem Kloos, Marga Minco, A. Roland Holst, bijeengebracht door handtekeningenverzamelaar.
- Brieven en verklaringen voor Astrid Nauta (producer van de VPRO) van o.a. Ida Gerhardt, Arnon Grunberg, A.F.Th. van der Heijden, Hanny Michaelis en Gerard Reve.
- Cassettebandjes van J.Th. Loth met interviews met o.a. Jan Elburg, Louis Ferron, Jan Willem Holsbergen en Fred Portegies Zwart.
- Diverse archivalia van antiquariaat Schuhmacher.
- Originele illustraties uit de collectie van Toin Duijx van o.a. Carl Cneut, Margriet Heymans, Wim Hofman, Phillip Hopman, Alice Hoogstad, Ted van Lieshout, Sieb Posthuma, Gitte Spee, Marije Tolman en Marit Törnqvist.

Aanwinsten in de vorm van krantenknipsels, tijdschriften, drukwerk, scripties, beeld- en geluidsopnamen en foto's zijn niet allemaal opgenomen in deze lijst.

A

- Mevrouw M. Arian-Schönfeld Wichers, Amsterdam
- De heer A. Atema, Soest

B

- De heer S.P. Bakker, Den Haag
- Mevrouw A. Beekhuis, Amsterdam
- Mevrouw B. de Beer-van Beek, Barberier (Fr.)
- De heer Bellemans, Amersfoort
- De heer E. Bergmans, Den Haag
- Mevrouw H. Bervoets, Amsterdam
- De heer J.A.A. Bervoets, Den Haag
- Mevrouw E. Blom, Oosterbeek
- De heer A. Bomans, Heemstede
- De heer M. de Bont, Almere
- Stichting Books4Life, Amsterdam
- Mevrouw E. Bool, Utrecht
- De heer G. van Bork, Amsterdam
- Mevrouw T. Boumans, Hilversum
- Mevrouw L. Bouws, Amsterdam
- De heer A.G. Broek, Leiderdorp
- De heer P. Buch, Maaseik (Be)

C

- Mevrouw Deborah Campert-Spelman, Amsterdam
- De heer B. Chabot, Den Haag
- De heer R. Chrispijn, Vledderveen

D

- Mevrouw M. van Daalen, Almere
- De heer I. Dekking, Barendrecht
- Mevrouw C. Dematons, Haarlem
- De heer H. Does, Rijswijk
- De heer C. Donck, Amsterdam
- De heer K. Driebergen, Ouderkerk a/d/ Amstel
- Mevrouw J. Durlacher, Bloemendaal
- De heer H. Duijx, Rosmalen

E

- Embassy of the Free Mind, Amsterdam
- De heer R. Engelder, Amsterdam

F

- Mevrouw A. Flinterman, Den Haag
- Mevrouw A.M.C. Fok, Rotterdam

G

- Mevrouw B. Gallis, Benningbroek
- De heer Jaco Groot (De Harmonie), Amsterdam
- De heer G.J. Grosman, Arnhem

H

- De heer A. Hamond, Amsterdam
- De heer L. van de Haterd, Amersfoort
- De heer R. van Heijst, Rotterdam
- De heer A.F.Th. van der
- Mevrouw J. Hin, Amsterdam

- Mevrouw B. Hofstede, Arnhem
- Mevrouw L. ten Houten, Den Haag
- eer en mevrouw van Huizen, Raalte
- Mevrouw N. Hupkens, Hardinxveld-Giessendam

K

- Mevrouw J. Kersten, Gierle (Be.)
- De heer L. Kersten, Bemmelen
- De heer G. Kleis, Geesbrug
- De heer N. Keuning, Heiloo
- De heer G.H.J. Kits, Nieuwenkamp, Amsterdam
- Mevrouw Klopper, Rotterdam
- Mevrouw A. Kluwen, Den Haag
- Mevrouw H. Knibbe, Rotterdam
- De heer B. Koeleman, Utrecht
- De heer L. van Krevelen, Bloemendaal
- De heer D. Kroon, Rotterdam
- Mevrouw Y. Kroonenberg, Amsterdam
- Mevrouw H. Kruseman, Oegstgeest
- Mevrouw G. Kuipers, Berlicum
- De heer D. Kuitenbrouwer, Weesp
- De heer M. Kurpershoek en mevrouw B. Udink, Amsterdam
- De heer W. Kusters, Maastricht

L

- De heer N. Landstra, Raamsdonksveer
- De heer V. Lansink (Utrechts Archief), Utrecht
- De heer M. Lensen, Utrecht
- Mevrouw H. Leppink, Amsterdam
- De heer B.L.T. van der Linden, Utrecht
- De heer J.Th. Loth, Haarlem
- De heer J. Looman, Aerdenhout

M

- De heer T. Marcelis, Leiden
- De heer H. Matla, Den Haag
- De heer A. Meinderts, Den Haag
- De heer P. Mettes, Valkenswaard
- Mevrouw J. Moore, Amsterdam
- De heer M. van Moort, Apeldoorn
- Mevrouw C. Mutsaers, Amsterdam

N

- Mevrouw A. Nauta, Amsterdam
- Nederlands Letterenfonds, Amsterdam
- De heer G. Nieuwenhuijse, Almere
- Mevrouw J. Van Norden, Amsterdam

O

- Mevrouw M. Oepts, IJsselstein
- De heer W. van Oorschoot, Amsterdam

R

- Mevrouw S. Raadersma-Gerritsen
- De heer P. de Ridder (uitg. De Papieren Tijger), Breda
- Mevrouw L. Ruitenbergh, Amerongen

S

- Mevrouw M. Searby-Verweij, S' Argamassa Santa Eularia des Riu (Sp.)
- De heer K. Schell, Amstelveen
- Mevrouw L. van Soest, Mellick
- Mevrouw M. de Swart

T

- Mevrouw T. Tinnenveld, Amsterdam
- De heer Thé, Haarlem
- Mevrouw H. Teunissen, Doetinchem
- Mevrouw M. Tolman, Den Haag
- De heer N. Tom, Zoetermeer

V

- De heer G. Vaartjes, Boskoop
- De heer V. Velthuis, Den Haag
- De heer M. Werkman, Amsterdam
- Mevrouw O. Vermeulen, Laren
- Mevrouw J. Verstegen, Amsterdam
- Mevrouw C. van Vlijmen, Amsterdam
- De heer F. van der Voordt, Capelle a/d IJssel
- Mevrouw H. de Vries-van den Haspel, Dordrecht

W

- Mevrouw E. de Waard, Egmond-binnen
- Mevrouw I. van de Waarsenburg, Maastricht
- Mevrouw C. de Westenhof, Den Haag
- Mevrouw R. van der Weijden, Eindhoven
- Mevrouw S. Willink-Quiel, Amsterdam
- Mevrouw J.N. de Winter-Hornstra, Leiden

Y

- De heer M. Yland, Diepenveen

Governance Code Cultuur

De Raad van Toezicht (RvT) functioneert conform de in 2020 vastgestelde toezichtvisie en hanteert de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie als leidraad voor zijn toezicht op de Stichting Nederlands Literatuurmuseum en Literatuurarchief. De toezichtvisie beschrijft onder meer de grondhouding, rollen, werkwijze en omgangsvormen van de RvT, evenals specifieke procedures zoals de Rode Knop-procedure. Deze visie wordt aangevuld door statuten, het huishoudelijk reglement en de commissiereglementen.

De RvT en de directeur-bestuurder handelen onafhankelijk, integer en transparant, met aandacht voor het voorkomen van (de schijn van) belangenverstremming. In 2025 deden zich geen ongewenste situaties voor.

In het verslagjaar vonden enkele wisselingen plaats binnen de RvT. Nieuwe leden zijn geworven via een openbare procedure op basis van een profielschets, waarbij is gestuurd op onafhankelijkheid en een evenwichtige mix van deskundigheid en achtergronden.

De RvT en de directeur-bestuurder zijn zich bewust van hun onderscheiden rollen en verantwoordelijkheden. De scheiding tussen bestuur en toezicht is statutair vastgelegd en wordt zorgvuldig nageleefd.

Het functioneren van de RvT, inclusief samenwerking, rolopvatting en informatievoorziening, wordt jaarlijks geëvalueerd. Ook wordt gereflecteerd op de kwaliteit van governance in relatie tot de maatschappelijke positie van het museum.

Het functioneren van de directeur-bestuurder wordt jaarlijks beoordeeld door de remuneratiecommissie. In 2025 vond dit gesprek plaats op 2 september en resulteerde in een positieve beoordeling. De RvT spreekt waardering uit voor de gerealiseerde resultaten, waaronder de implementatie van het beleidsplan 2025–2028, de overgang naar de Museum CAO, de afronding van de functiewaardering en de versterking van de maatschappelijke positie van het museum. Tevens is voortgang geboekt op het gebied van medezeggenschap, inclusief de voorbereiding van een ondernemingsraad per 2026.

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding, strategische realisatie, financiële continuïteit, risico-beheersing en organisatiecultuur. Over de voortgang wordt periodiek gerapporteerd via managementrapportages en vergaderstukken. De samenwerking met de RvT wordt als open, constructief en transparant ervaren.

In 2025 is aandacht besteed aan de verdere professionalisering van de financiële governance, onder meer door het opstellen van een treasurybeleid en een mandaatregister. Daarnaast zijn maatregelen genomen ter bevordering van medewerkerwelzijn, waaronder dialoogsessies en versterking van teamdynamiek. Ook zijn regelingen vastgesteld voor klachten, ongewenst gedrag en klokkenluiders.

De auditcommissie ondersteunt de RvT bij het toezicht op financiën en personeelsontwikkeling. Begroting en jaarrekening worden eerst in de commissie besproken en vervolgens door de RvT goedgekeurd. In dit

kader is ook aandacht besteed aan teruglopende bezoekersaantallen en mogelijke maatregelen om deze te verbeteren.

De RvT vervult zijn toezichhoudende, adviserende en werkgeversrol onafhankelijk en professioneel. In dit verband heeft de raad ingestemd met een aangescherpte positionering van het museum in het maatschappelijk debat, evenals met een zorgvuldige benadering van fondsenwerving, mede in relatie tot ethische afwegingen.

De samenstelling van de RvT wordt actief gestuurd op basis van deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid, conform de Code Diversiteit & Inclusie. In 2025 zijn Annelore Scholten en Mathijs Sanders benoemd.

Code Diversiteit & Inclusie

De RvT houdt actief toezicht op de toepassing van de Code Diversiteit & Inclusie en betreft dit structureel in de dialoog met de directie. Diversiteit en inclusie worden gezien als een continu leerproces.

Binnen de organisatie komt dit onder meer tot uitdrukking in het acquisitiebeleid, waarin aandacht is voor een breed palet aan perspectieven. Ook wordt gewerkt aan een inclusief en toegankelijk museum, mede op basis van onderzoek naar toegankelijkheid. Deze inzichten worden meegenomen in de ontwikkeling van het nieuwe museum in Utrecht (Magazijn De Zon).

Het museum neemt deel aan Musea Bekennen Kleur en werkt aan verdere verankering van diversiteit en inclusie in programmering, publiek, partners en personeel. In tentoon-

stellingen en activiteiten is aandacht voor meerstemmigheid en onderbelichte perspectieven, zoals in de programmering rond de dekolonisatie van Indonesië.

Fair Practice Code

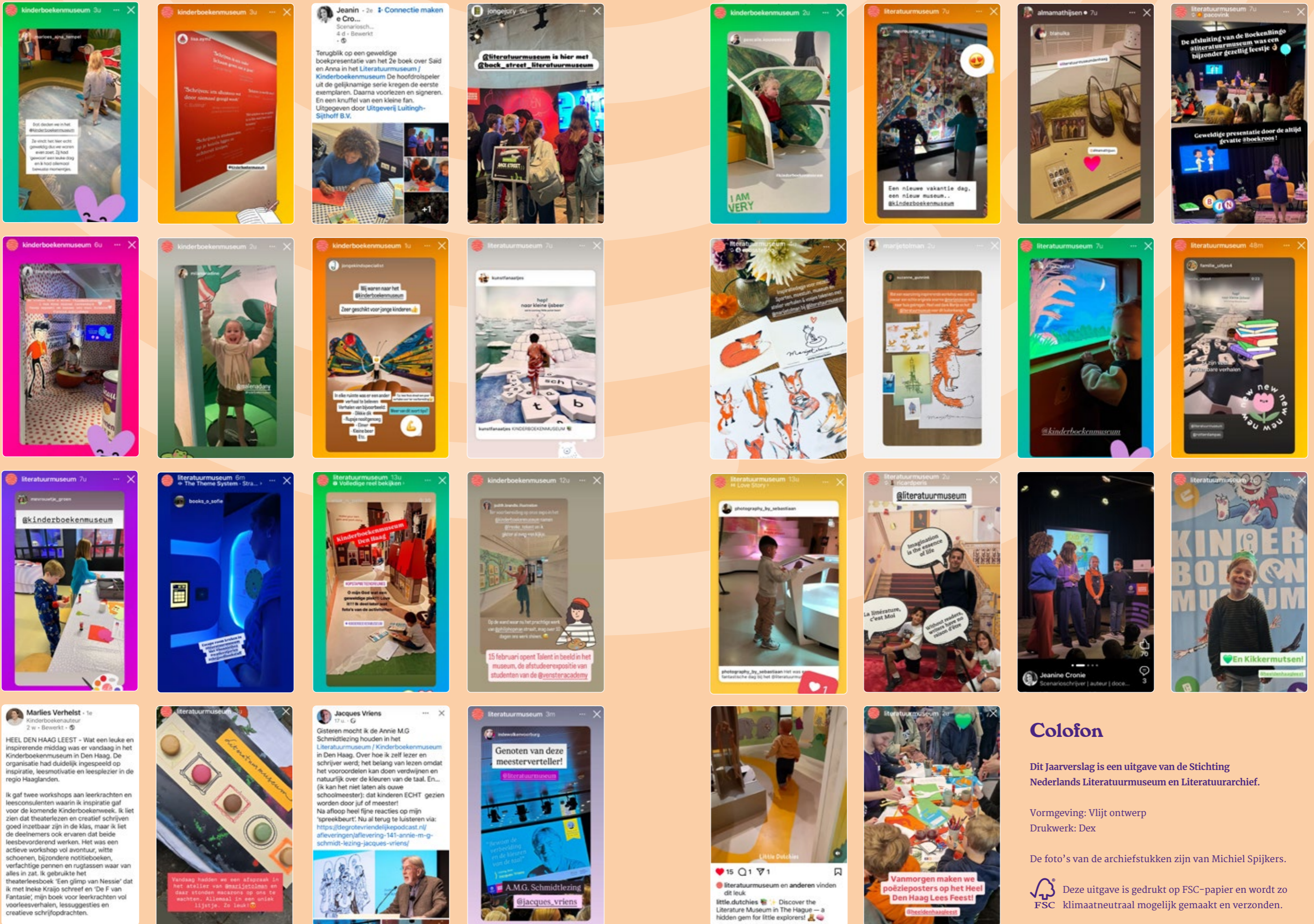
De RvT heeft zijn toezicht getoetst aan de Fair Practice Code en besteedt aandacht aan zorgvuldige belangenafweging, transparantie en duurzaamheid. In de samenwerking met de directie staan vertrouwen en constructieve dialoog centraal.

In 2025 hield de RvT toezicht op de implementatie van de Museum CAO en de bijbehorende beloningsstructuur, inclusief een overgangsregeling voor zittend personeel. Ook is de functiewaardering opnieuw vastgesteld volgens de nieuwe methodiek.

De RvT heeft ingestemd met de instelling van een ondernemingsraad per 2026. Daarnaast is toegezien op marktconforme vergoedingen voor externen en zorgvuldige omgang met auteursrechten, onder meer via afspraken met Pictoright.

Tot slot

Het museum borgt een rechtmatige en doelmatige besteding van publieke middelen, conform wet- en regelgeving en subsidievoorwaarden van OCW. In 2025 is verder gewerkt aan de versterking van interne processen en beheersmaatregelen.

Colofon

Dit Jaarverslag is een uitgave van de Stichting Nederlands Literatuurmuseum en Literatuurarchief.

Vormgeving: Vlijt ontwerp
Drukwerk: Dex

De foto's van de archiefstukken zijn van Michiel Spijkers.

 Deze uitgave is gedrukt op FSC-papier en wordt zo FSC klimaatneutraal mogelijk gemaakt en verzonden.

**Stichting Nederlands
Literatuurmuseum
en Literatuurarchief**

Prins Willem-Alexanderhof 5, 2595 BE Den Haag
Postbus 90515, 2509 LM Den Haag
Tel. 070 333 9666 | info@literatuurmuseum.nl

LITERATUURMUSEUM.NL | Op de hoogte blijven? Volg ons op:

